

Budgetunderlag 2020–2022

20
-
22

KULTURRÅDET

Innehåll

1 Inledning	4
2 Kulturrådets förslag.....	5
3 Kulturrådets förutsättningar	8
3.1 Förstärkning av arvoden för myndighetens arbets- och referensgrupper.....	8
3.2 En starkare förvaltning.....	9
3.3 Tidsbegränsad förstärkning för utvecklad datahantering	11
3.4 Medborgarperspektiv	11
3.5 Samlad finansiering av Kulturrådets förvaltningskostnader	12
3.6 Pris- och löneomräkning inom övriga anslag.....	14
4 Internationellt utbyte, samverkan och kulturexport	15
4.1 Förstärkning av insatser för att öka kulturlivets internationalisering.....	15
4.2 Stärkta möjligheter till medfinansiering inom programmet Kreativa Europa.....	16
4.3 Fortsatt stöd till export för mellanledets aktörer.....	17
4.4 Behov av översyn av struktur och uppdrag inom internationellt främjandearbete.....	18
4.5 Möjliggöra internationellt kulturpolitiskt forum i Sverige år 2022.....	18
5 Regional kulturverksamhet: kultursamverkansmodellen.....	21
5.1 Förstärkning av den musikaliska scenkonsten.....	21
5.2 Tidsbegränsade förstärkningar inom kultursamverkansmodellen.....	22
5.3 Satsning för att stärka regionala strukturer	23
5.4 Uppgiftsinsamling inom kultursamverkansmodellen	24
5.5 Ändring av förordningen: Inkludera annan scenkonst.....	24
5.6 Samtliga regioner bör ingå.....	24
6 Statsbidraget till kulturskolor	25
6.1 Återinförande av bidrag till kulturskolor.....	25
6.2 Styrning av uppdrag om Kulturskolecentrum genom instruktion.....	26
7 Skapande skola	27
7.1 Tydligare fokus på fördjupning inom Skapande skola	27
7.2 Anslagssparande.....	28
8 Litteratur och läsande	29
8.1 Förtydligat uppdrag att främja internationell spridning av svensk kvalitetslitteratur.....	29
8.2 Översyn av förordningar på litteraturområdet.....	30
8.3 Förtydligat uppdrag om samordning av läsfrämjande insatser.....	30
8.4 Fortsatt utveckling av Bokstart.....	30
8.5 Behov av strategi för bibliotekens läsfrämjande arbete och förtydligade uppdrag för myndigheter.....	31
9 Teater, dans, musik och övrig scenkonst	33
9.1 Förstärkning av den musikaliska scenkonsten.....	33
9.2 Översyn av anslaget till vissa aktörer av kulturpolitiskt intresse.....	34
10 Bild- och formområdet	35
10.1 Utrymme för myndighetens arbete med bedömning, uppföljning och främjande.....	35
10.2 Översyn av förordningar.....	36

11 Övriga frågor.....	37
11.1 Kultur och hälsa.....	37
11.2 Arbetsförmedlande verksamhet.....	37
12 Anslagssparande och anslagskredit	39
13 Låneram och krediter	40
14 Bemyndiganden.....	41
15 Regeländringar.....	42
15.1 Ändring av förordning (2012:515) med instruktion för Statens kulturråd.....	42
15.2 Andra förordningar	42
16 Tabeller.....	43

1 Inledning

Konsten och kulturen är demokratins hjärta. Vi är stolta över att ha ett uppdrag grundat på samma principer som det demokratiska samhället: yttrandefriheten och allas lika rätt att delta.

Vår tid präglas av snabb teknisk utveckling och internationalisering. Med digitala lösningar kan vi överbygga avstånd och bygga internationell gemenskap. Samtidigt ser vi en tydlig polarisering mellan olika delar av samhället, där åsikter och tolkningar av vår omvärld förefaller förstärka varandra snarare än att brytas och utbytas i ett samtal som utvecklar demokratin.

Detta reflekteras också i ojämlika förutsättningar att ta del av den offentligt finansierade kulturen. Kulturklyftor kan handla om skillnader mellan att bo i stad och på landsbygd, mellan människor födda i Sverige och utanför, mellan barn som växer upp med olika ekonomiska och sociala förutsättningar. Därför är de förstärkningar av kulturbudgeten och nya uppdrag som Kulturrådet har fått under senare tid, som stärkta bibliotek och inrättandet av Kulturskolecentrum, särskilt välkomna. Våra kommunala bibliotek skapar förutsättningar för läsande, och för många barn lägger kulturskolan grunden till ett eget kulturintresse och skapande för resten av livet.

Utan ett förstärkt förvaltningsanslag kan Kulturrådet inte leva upp till de förväntningar som nya uppdrag och en föränderlig omvärld ställer på myndigheten. Vi behöver utveckla digitala system som uppfyller kraven på säkerhet och kunna ägna mer resurser åt att kvalitetssäkra uppföljningen. Det är också hög tid att öka arvodesnivåerna för de ämnesexperter i våra arbets- och referensgrupper som bedömer ansökningar. Kompetensen hos våra experter är en förutsättning för att de statliga bidragen på bästa sätt ska främja en mångfald av konst och kultur av hög kvalitet i hela landet. Ett förvaltningsanslag som inte räknas upp i takt med våra uppdrag riskerar att urholka både kvaliteten och rättssäkerheten i vår bidragsgivning.

År 2020 går kultursamverkansmodellen in på sitt tionde år. Genom modellen upprätthålls och utvecklas den kulturella infrastrukturen och tillgängligheten i hela landet, samtidigt som regionala prioriteringar kan se olika ut. Tidsbegränsade satsningar under senare år har förstärkt de nyare områdena inom modellen: läs- och litteraturfrämjande verksamhet samt bild- och formområdet. För att skapa en bestående utveckling måste den statliga kulturpolitiken bedrivas långsiktigt, varför förstärkningarna bör permanentas. De tidsbegränsade medlen för den musikaliska scenkonsten är nödvändiga för att säkerställa regionernas möjligheter att fortsatt erbjuda musikverksamhet av samma kvalitet och omfattning som hittills.

Vi har kulturpolitiska mål som ska ge förutsättningar för fri, oberoende, utmanande konst och kultur för alla. I många länder ses Sveriges kulturpolitik som en förebild. I en tid när gränser förstärks och konstnärer tystas behöver vi särskilt värna det internationella konstnärliga utbytet. Genom utbyten över landsgränser utvecklas konsten och kulturen – och vi som människor.

Våra föreslagna satsningar är nödvändiga för att upprätthålla och utveckla den komplexa infrastruktur som det svenska kulturlivet vilar på. De senaste åren har ungefär 5 000 unika organisationer sökt stöd från oss. Dessa är inte ett komplement till andra viktiga funktioner i ett samhälle. Konsten och kulturen är en grundpelare i vår demokrati.

2 Kulturrådets förslag

Med utgångspunkt i de resonemang som presenteras i budgetunderlaget föreslår Kulturrådet att myndighetens anslag förstärks med medel för 2020–2022 enligt nedanstående.

- 4 000 tkr årligen fr.o.m. 2020 till *anslag 1:1 ap. 1 Statens kulturråd*
En förstärkning av förvaltningsanslaget för att kunna öka arvodesnivåerna för myndighetens bedömningsgrupper (arbets- och referensgrupper samt jury).
- 7 000 tkr årligen fr.o.m. 2020 till *anslag 1:1 ap. 1 Statens kulturråd*
Kulturrådets förvaltningsanslag ökas för att ge myndigheten mer rimliga förutsättningar att utföra sitt uppdrag. Myndigheten behöver kunna satsa mer resurser på kunskapsuppbyggnad, uppföljning och analys av verksamheten, på att implementera digitala system till stöd för bidragsprocessen och på att förbättra informationssäkerhet.
- 3 000 tkr årligen 2020–2022 till *anslag 1:1 ap. 1 Statens kulturråd*
En tillfällig ökning av förvaltningsanslaget krävs för att genomlysna och förbättra datahanteringen i syfte att utveckla systemstödet för, och att minimera manuell hantering i, bidragsprocessen.
- 58 000 tkr årligen fr.o.m. 2021 till *anslag 1:6 ap. 1 Bidrag till regional kulturverksamhet*
Den förstärkning av anslaget som finns med 2020 som sista år rörande musikalisk scenkonst bör permanentas.
- 12 000 tkr årligen fr.o.m. 2020 till *anslag 1:2 ap.1 Bidrag till allmän kulturverksamhet, internationell verksamhet och nationella minoriteters språk och kultur*
En ökning för en förstärkning av kulturlivets internationalisering, vilken innefattar ökat stöd till internationellt utbyte och samarbete för det fria kulturlivets aktörer, inklusive medfinansiering inom EU-programmet Kreativa Europa och kommande EU-program.
- 2 000 tkr år 2021 och 8 000 tkr år 2022 tillförs *anslag 1:1 ap. 1 Statens kulturråd*
En tillfällig ökning krävs för att möjliggöra för Sverige att stå värd för IFACCA – International Federation of Arts Councils and Cultural Agencies World Summit 2022, ett kulturpolitiskt forum för beslutsfattare och utövare inom konst och kultur från hela världen.
- 2 000 tkr årligen fr.o.m. 2021 till *anslag 2:2 ap. 1 Bidrag till den fria scenkonsten, arrangörer, fonogramverksamhet och vissa aktörer av kulturpolitiskt intresse*
Den förstärkning av anslaget som finns med 2020 som sista år rörande musikalisk scenkonst bör permanentas.
- 55 000 tkr årligen fr.o.m. 2021 till *anslag 1:6 ap. 1 Bidrag till regional kulturverksamhet*
Två tidsbegränsade förstärkningar finns inom ramen för kultursamverkansmodellen med 2020 som sista år, vilka bör permanentas. Den första är 25 000 tkr för läs- och litteraturfrämjande verksamhet, som sedan 2015 ingår som nytt verksamhetsområde i modellen. Den andra är de 30 000 tkr som tillförts för bild- och formområdet, som 2018 tillkom som nytt område.

- 30 000 tkr årligen fr.o.m. 2020 till *anslag 1:6 ap.1 Bidrag till regional kulturverksamhet*
Kultursamverkansmodellen bör tillföras medel för att ge utrymme till konst- och kulturområden med en svag regional struktur, konstområdesövergripande verksamhet, interregionala satsningar och främjandeverksamhet för att öka tillgången till kultur i hela landet. Medlen behövs också för att genom utvecklingsbidrag förstärka betydelsefulla insatser för att nå ett breddat kultur-deltagande, bland annat inom museiområdet.
- 100 000 tkr årligen fr.o.m. 2020 till *anslag 1:2 Bidrag till allmän kulturverksamhet, utveckling samt internationellt kulturutbyte och samarbete*
Det bidrag till musik- och kulturskolan som infördes år 2016 bör återinföras i enlighet med proposition 2017/18:164.
- 15 000 tkr år 2021 och 20 000 tkr årligen fr.o.m. 2022 till *anslag 3:1 ap.1 Bidrag till litteratur, kulturtidskrifter och läsfrämjande för en fortsatt utveckling av Bokstart*
Fortsatt och utökad finansiering krävs för att arbeta med utveckling av den nationella satsningen på små barns språk- och läsutveckling som främjar långsiktig och hållbar samverkan mellan folkbibliotek, barnhälsovård och förskola i kommunerna.

Kulturrådet föreslår överföring mellan anslag enligt följande:

Medel som har avsatts för förvaltningskostnader på övriga anslag, totalt 39 100 tkr från anslagen 1:2 ap. 1, anslag 1:2 ap. 9, anslag 1:3 ap. 1, anslag 1:6 ap. 1, anslag 2:2 ap. 1 samt anslag 3:1 ap. 1, flyttas till anslag 1:1 ap.1 *Statens kulturråd*.

Kulturrådet föreslår även att 1 000 tkr flyttas från anslaget för *bidrag till bild- och formområdet (4:4) ap.1 Bidrag till organisationer inom bild- och formområdet och verksamhetsstöd till vissa utställare* till anslag 1:1 ap. 1 för myndighetens arbete med bedömning, uppföljning och främjande.

Övriga förslag

- Kulturrådet föreslår att det görs en översyn av stödet till vissa aktörer av kulturpolitiskt intresse under *anslag 2:2 Bidrag till vissa teater-, dans- och musikändamål*, där åtta verksamheter pekas ut som mottagare av statsbidrag.
- Det finns skäl att göra en nationell översyn av olika myndigheters och organisationers uppdrag att främja svensk konst och kultur på en internationell arena. En sådan översyn bör synliggöra vilka konstområden som i dag helt saknar eller endast har svaga strukturer för internationellt främjande samt vilka förändringar som kan göras för att statens samlade resurser ska användas mer effektivt.

Regeländringar

1. Av förordning (2012:515) med instruktion för Statens kulturråd bör framgå:
 - ansvar att främja svensk litteratur internationellt (se avsnitt 7.1)
 - ansvar att initiera, samordna och följa upp läsfrämjande insatser av nationellt strategiskt intresse (se avsnitt 7.3)
 - arbetet med att bedriva ett särskilt center för kulturskolefrågor (se avsnitt 6.1)
 - rätten att tillsätta bedömningsgrupper.

2. Förordning (2010:2012) om fördelning av vissa statsbidrag till regional kulturverksamhet:
 - ett tillägg bör göras så att "annan scenkonst" ingår (se avsnitt 4.3).
3. Kulturrådet föreslår att en översyn görs av följande förordningar:
 - bidragsförordningar inom litteraturområdet (se avsnitt 7.2)
 - bidragsförordningar inom bild- och formområdet (se avsnitt 9.2).

Förslagen om regeländringar presenteras i budgetunderlaget under respektive område och finns även samlade i avsnitt 15.

Finansiella villkor och övriga villkor

- Att myndigheten tilldelas anslagssparande och anslagskredit om 3 procent på samtliga anslag fr.o.m. 2020.
- Att låneramen ökas till 10 000 tkr fr.o.m. 2020.

3 Kulturrådets förutsättningar

Prioriterade behov:

4 000 tkr årligen fr.o.m. 2020 för höjning av arvoden för myndighetens bedömningsgrupper (arbets- och referensgrupper samt jury) för att säkerställa att Kulturrådet även fortsatt kan anlita den höga kompetens som krävs för uppdragen.

7 000 tkr årligen fr.o.m. 2020 till *anslag 1:1 ap.1 Statens kulturråd* för att ge myndigheten mer rimliga förutsättningar att utföra sitt uppdrag. Myndigheten behöver kunna satsa mer resurser på kunskapsuppbyggnad, uppföljning och analys av verksamheten, på att implementera nya digitala system till stöd för bidragsprocessen och på att förbättra informationssäkerhet.

3 000 tkr årligen 2020–2022 till *anslag 1:1 ap. 1 Statens kulturråd* för att för att genomlysna och förbättra datahanteringen i syfte att utveckla systemstödet för, och att minimera manuell hantering i, bidragsprocessen.

Att överföra totalt 40 100 tkr årligen från anslagen 1:2 ap. 1, 1:2 ap. 9, 1:3 ap. 1, 1:6 ap. 1, 2:2 ap. 1, 3:1 ap. 1 och 4:4 ap. 1 till Kulturrådets ramanslag 1:1 ap. 1.

3.1 Förstärkning av arvoden för myndighetens arbets- och referensgrupper

För att Kulturrådet genom sin bidragsgivning ska kunna främja konstnärlig kvalitet och förnyelse och bidra till att uppfylla övriga nationella kulturpolitiska mål, krävs hög kompetens för att kunna göra bedömningar och prioriteringar. Därför anlitar Kulturrådet kvalificerade ämnesexperter till de grupper som finns kopplade till myndighetens olika bidragsformer. Arbets- och referensgrupperna samt juryn för Litteraturpriset till Astrid Lindgrens minne (ALMA) är centrala för myndighetens och den nationella kulturpolitikens legitimitet. För att höja arvodena inom de befintliga grupperna samt utveckla arbetet med tillfälliga grupper av sakkunniga anhåller Kulturrådet om ett tillskott om fyra miljoner kronor årligen fr.o.m. 2020 till anslag 1.1 (ap.1).

År 2018 anlidade vi sammanlagt 111 experter för 15 arbets- och referensgrupper inklusive juryn för Litteraturpriset till Astrid Lindgrens minne. Kostnaderna för arvoden, resor med mera uppgick till omkring 8,7 miljoner kronor. Arvodensnivåerna är i dag låga i förhållande till den kompetens och den arbetstid som uppgiften kräver. Till uppdraget som ledamot inom referensgrupperna för fri scenkonst hör att bedöma omkring 300 ansökningar per år, och gällande ansökningar om verksamhetsbidrag att ta del av organisationernas verksamhetsplaner för det kommande året. Utöver att delta i bedömningsmöten omkring sex dagar per år ska ledamöterna även följa utvecklingen inom respektive konstområde genom att bland annat besöka föreställningar. Årsarvodet är i dagsläget 15 000

kronor. I arbetsgruppen för skönlitteratur läste ledamöterna i snitt 167 titlar per år 2017.¹ Arvodet är för närvarande 500 kronor per titel.² Utöver detta får alla ledamöter ett mötesarvode, medan Kulturrådet inte kan ersätta inkomstbortfall vilket för vissa personer kan leda till att deltagandet i mötet innebär ett reellt inkomstbortfall.

En höjning är nödvändig för att säkerställa att Kulturrådet även fortsatt kan anlita personer med den höga kompetens som uppdragen kräver. Det krävs kunskap inom konstarterna, förmåga att bedöma konstnärliga verksamheter och insikt i kulturpolitiska prioriteringar. Kulturrådet strävar efter att grupperna ska ha en bred representation som bidrar till att flera olika perspektiv och erfarenheter blir del av diskussionen om kvalitet. Att rekrytera personer från andra länder till referensgrupperna, vilket inte är möjligt med dagens ekonomiska förutsättningar, skulle ytterligare bidra till arbetet med kvalitetsbedömningar.

Kulturrådet anlitar även enskilda sakkunniga vid bedömning av vissa bidrag; exempelvis gäller det litteratur och kulturtidskrifter som ges ut på andra språk än svenska. För att utveckla myndighetens arbete bjuds också sakkunniga och representanter för kulturlivet in för att diskutera olika frågor. Sådana dialogmöten har genomförts bland annat inom myndighetens arbete som strategisk myndighet för lika rättigheter och möjligheter oavsett sexuell läggning, könsidentitet eller könsuttryck inom kulturområdet. Inbjudna representanter från det fria kulturlivet brukar då arvoderas för deras medverkan. Erfarenheterna visar att detta är värdefullt för att synliggöra fler perspektiv och bidra till att myndigheten kan utforma arbetssätt med hänsyn till behov från fältet.

3.2 En starkare förvaltning

Det finns behov att förstärka flera led i Kulturrådets verksamhet för att säkerställa våra förutsättningar att enligt instruktionen "med utgångspunkt i de nationella kulturpolitiska målen verka för kulturens utveckling och tillgänglighet genom att fördela och följa upp statliga bidrag och genom andra främjande åtgärder". Kulturrådet hanterar årligen omkring 8 000 ansökningar inom ett femtiotal olika bidragsformer med en rad olika konstområden och syften. Statsbidrag fördelas till mottagare med vitt skilda förutsättningar: fristående aktörer, civilsamhällesorganisationer, kommuner och regioner. Vi har samtidigt en rad främjande uppdrag gällande den kommunala kulturskolan, litteratur, läsning med mera. För att kunna genomföra grunduppdraget krävs att vi har en nationell överblick inom konst- och kulturområdet samt spetskompetens både hos medarbetare och de experter som anlitas för att bedöma ansökningar.

För att vidmakthålla Kulturrådets legitimitet och relevans krävs att verksamheten utvecklas med utgångspunkt i välgrundade analyser och med lyhördhet för konstområdenas skiftande behov. Detta kräver god kunskap om och dialog med kulturlivets aktörer. Löpande kontakt med fältet är nödvändigt för att ha aktuell kunskap om utövarnas villkor och förutsättningar inom respektive konstområde, och därigenom kunna bedöma bidragens träffsäkerhet samt kontinuerligt kunna anpassa dem utifrån förändrade behov. Kulturrådet har till exempel inlett en process för att vidareutveckla arbetet med breddat deltagande och en ökad mångfald. En verksamhetsutvecklare har tillsatts under hösten 2018 och utvecklingsarbetet innefattar både att granska den egna verksamheten och att bredda den egna, samlade kompetensen. Erfarenheterna av delaktighetsprocesser och metoder för breddat deltagande i den avslutade treåriga satsningen Äga rum/Kreativa platser tas tillvara i detta utvecklingsarbete. För att kunna genomföra ett kraftfullt utvecklingsarbete inom kulturpolitiskt

1. Detta är i realiteten antalet utbetalade arvoden, vilket i vissa fall inkluderar dubbla läsarvoden för titlar över 400 sidor.

2. Dubbelt arvode utbetalas för titlar över 400 sidor.

prioriterade områden som detta samt upprätthålla spetskompetens och nationell överblick krävs en förstärkning av resurserna.³

En central uppgift är att göra en systematisk uppföljning av de bidrag och andra främjande åtgärder som myndigheten arbetar med. Att ha resurser i form av arbetstid och digitala verktyg för uppföljning och analys är en förutsättning för att ta fram kunskapsunderlag som kan ligga till grund för en strategisk utveckling. I den förändrade förordningen om årsredovisning och budgetunderlag (2000:605) har regleringen gällande resultatredovisning i myndigheternas årsredovisningar ändrats, vilket innebär ökade krav på att presentera analyser och bedömningar av verksamhetens resultat och utveckling.⁴ Sådana analyser och bedömningar kräver att mer personella och tekniska resurser kan ägnas åt kvalitetssäkrad uppföljning av myndighetens bidragsgivning och främjande insatser. Om en alltför stor del av kapaciteten i en hårt ansträngd organisation måste användas till att få kärnprocesserna att fungera finns ett begränsat utrymme att ta fram dokumenterade och välgrundade analyser som kan ligga till grund för att förnya bidragsformer, förändra arbetssätt och arbeta mer med aktivt främjande verksamhet.

För att dra nytta av det digitaliseringsarbete som bedrivits de senaste åren på myndigheten, bland annat i form av att digitalisera ansökningar och redovisningar, måste Kulturrådet utveckla processer och system ytterligare. Ett centralt steg i den digitala utvecklingen är att förbättra datakvalitet och flöden från ansökning till redovisning och uppföljning. Bland annat krävs system som möjliggör en unik datakälla för hantering av ansökningar och redovisningar, vilket i dagsläget saknas på myndigheten. Det skulle bidra till att myndigheten kan sammanställa mer tillförlitliga data från redovisningar, det vill säga uppgifter om utfallet av myndighetens samlade bidragsgivning.

Kraven från regeringen på myndigheternas säkerhet har samtidigt skärpts. Ökade krav finns avseende informationssäkerhet för samhällsviktiga och digitala tjänster.⁵ Dataskyddsförordningen ställer nya krav på myndigheters arbetssätt.⁶ För att säkerställa efterlevnad av bland annat dataskyddsförordningen och kraven i föreskrifterna från Myndigheten för samhällsskydd och beredskap måste hanteringen av vissa informationstillgångar ske i nya säkrare informationssystem. Ett systematiskt informationssäkerhetsarbete kräver ökade resurser både för utveckling av informationssystem och säkra it-produkter samt administrativa processer.

Kulturrådet föreslår att anslag 1:1 ap.1 höjs med 7 miljoner kronor från och med år 2020 för att ge myndigheten mer rimliga förutsättningar att utföra sitt uppdrag. Myndigheten behöver kunna satsa mer resurser på kunskapsuppbyggnad, uppföljning och analys av verksamheten, på att implementera nya digitala system till stöd för bidragsprocessen och på att förbättra informationssäkerhet.

3. En framtida utveckling skulle också kunna omfatta eventuella nya uppdrag som sektorsansvarig myndighet inom kulturområdet för jämställdhet samt för etnisk och kulturell mångfald. Det senare föreslogs i rapporten *Vilken mångfald? Kulturinstitutioners tolkning av mångfaldsuppdraget*, Myndigheten för kulturanalys, rapport 2017:3.

4. <https://www.esv.se/press/nyheter/2018/esv-har-beslutat-om-andrade-regler/2018-10-29>.

5. Förordning (2018:1175) om informationssäkerhet för samhällsviktiga och digitala tjänster.

6. Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/679 av den 27 april 2016 om skydd för fysiska personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter och om upphävande av direktiv 95/46/EG (allmän dataskyddsförordning).

3.3 Tidsbegränsad förstärkning för utvecklad datahantering

Kulturrådets digitala system till stöd för bidragsprocessen är i behov av att långsiktigt utvecklas. I dag sker den utvecklingen genom att vi kontinuerligt anpassar befintliga system för att hantera en ökande komplexitet i bidragsprocessen. Kulturrådets komplexa bidragsgivning medför att en stor mängd data ska hanteras, från ansökan till uppföljning. Vissa uppgifter är standardiserade, medan andra är bidragsspecifika. Genom att tydligt definiera dessa variabler kan processen förenklas, både internt och för de sökande. Detta kommer även att leda till en ökad kvalitet på data i bidragsprocessen, som underlag till årsredovisning samt för annan uppföljning av verksamheten.

I enlighet med Kulturrådets digitala strategi skall våra system hantera information på det mest effektiva sättet. Nuvarande databashantering kräver att mycket i handläggningen och uppföljningsarbetet sker i Excelfiler. Den manuella hanteringen är tidskrävande och ökar risken för felaktigheter, något som även Riksrevisionen har tagit upp under samtal kring våra arbetsprocesser. Manuell hantering av den här typen ska minimeras. Kvalitetssäkrade uppgifter som med dagens systemstöd är svåra att ta fram är till exempel uppgifter om antal besökare, antal föreställningar och aggregerat ekonomiskt utfall för bidragsmottagarna.

För att kunna genomföra ett utvecklingsarbete med målet att modernisera befintliga system och minimera manuella steg måste datahanteringen utvecklas. Det arbetet innebär inledningsvis en genomlysning av vilka data som vi tar in genom ansökningar och redovisningar, samt hur den hanteringen kan förenklas till förmån för en effektivare process. Ett sådant arbete skall också lägga grunden till och ha som mål att implementera nya system. Arbetet är omfattande och tidskrävande och måste ske parallellt med att vi på ett säkert sätt utför alla våra uppdrag. Det kommer därför innebära behov av utökade resurser under en begränsad tid. Myndigheten har under nuvarande förhållanden inte möjlighet att hantera sådana mer omfattande processer avseende systemutveckling.

Resultatet blir att vi står rustade för att implementera nya system för en effektivare bidragsprocess både för sökande och medarbetare på myndigheten, samt att vi med den digitala strategin i grunden arbetar målinriktat med en digital transformation för att främja tillgänglig och säker informationshantering.

Under åren 2020–2022 föreslår Kulturrådet att 3 miljoner kronor anslås inom anslaget 1:1 ap. 1 för att genomlysna och förbättra datahanteringen i syfte att utveckla systemstödet för, och att minimera manuell hantering i, bidragsprocessen.

3.4 Medborgarperspektiv

Den digitala verksamhetsutvecklingen omfattar också en strävan om en ökad servicegrad gentemot sökande. Kulturrådet har inlett en samverkan med andra kulturmyndigheter för att bland annat undersöka förutsättningarna för att på sikt utveckla en gemensam portal för att erbjuda en bättre service till potentiella bidragssökande. En sådan portal skulle kunna omfatta både en guide till de statliga bidragen och annan relevant myndighetsinformation för både enskilda utövare, grupper och organisationer, beroende på ambitionsnivå.

Digitaliseringen har i flera fall långtgående påverkan även för konsten och kulturen, där effekterna och utmaningarna skiljer sig åt mellan olika konstområden. Den konstnärspolitiska utredningen (*Konstnär – oavsett villkor?* SOU 2018:23) föreslog att regeringen tar ett samlat grepp kring digitalisering inom den offentligt finansierade kulturen, bland annat genom att inrätta någon form av samordningssektariat på Kulturrådet. I vårt remissvar angavs att vi på sikt kan tänka oss att ta på oss ett uppdrag som digitalt kunskapsnod/nationellt samordningssektariat i någon form. Ett sådant uppdrag skulle emellertid kräva en analys av behov, inriktning och resurser.

3.5 Samlad finansiering av Kulturrådets förvaltningskostnader

Under de senaste åren har vi fått en rad nya och förstärkta uppdrag, samtidigt som förvaltningsanslaget inte har höjts i samma takt. Utan att mer resurser ställs till myndighetens förfogande får vi svårt att uppfylla de förväntningar som finns på genomförandet av både befintliga och nya uppdrag.

Vi betonar vikten av att särskilda uppdrag alltid kompenseras med förstärkta anslag. Utan utökade resurser kan myndigheten tvingas bekosta uppdragen genom att prioritera ned det löpande arbetet med kärnverksamhet. Att hantera tillfälliga uppdrag med korta tidshorisoner innebär alltid en belastning för befintlig personal och att löpande arbetsuppgifter kan bli lidande, innan en organisation för uppdraget har hunnit komma på plats. Med en förstärkning av det grundläggande förvaltningsanslaget skulle myndigheten vara bättre rustad att med kort varsel genomföra nya regeringsuppdrag.

Kulturrådets förvaltningsanslag (anslag 1:1 ap. 1) uppgår år 2019 till 55,8 miljoner kronor, varav minst 10 miljoner kronor avser driften av ett särskilt center för kulturskolefrågor. Genom regleringsbrevet ges myndigheten möjlighet att belasta övriga anslag med kostnader för förvaltning och främjande, till ett sammanlagt belopp om 64,1 miljoner kronor⁷. Det innebär att 40 procent av de sammanlagda förvaltningskostnaderna kommer från sakanslag. Det är en finansieringsmodell som medför en rad nackdelar.

Förvaltningsanslaget bör ses i förhållande till de drygt 2,6 miljarder kronor som myndigheten hanterar inom ramen för sitt uppdrag. Den beräknade förvaltningskostnaden för bidragsgivning är 2,7 procent av beviljade bidrag.⁸ Både i förhållande till andra liknande myndigheter i Sverige, men även i förhållande till de jämförbara myndigheter i andra delar av världen som Kulturrådet känner till, är detta en låg andel.

Vi kan konstatera att verksamheten redan under nuvarande ekonomiska förhållanden är hårt ekonomiskt pressad. Det faktum att 40 procent av lönekostnader och övriga förvaltningskostnader tas från sakanslag utgör en stor utmaning, eftersom dessa medel inte uppräknas enligt pris- och löneomräkningen (med undantag för anslag 1:6). Det innebär i praktiken att anslagen urholkas och att bemanningen inte kan hållas på nuvarande nivå. Organisationen riskerar att hamna i en situation där allt färre individer ska utföra allt fler arbetsuppgifter, och där vissa uppdrag därför måste prioriteras ned. På sikt finns en risk att myndigheten får svårt att uppfylla sina grundläggande uppgifter och bibehålla den kärnkompetens som är nödvändig för att genomföra uppdragen samt upprätthålla trovärdighet och legitimitet. Myndigheten har därutöver ett ansvar att arbeta för att minska sjukfrånvaron och arbeta förebyggande mot ohälsa och ser med oro på medarbetare som upplever en stress över att inte kunna uppfylla sina uppdrag.

Att en stor andel av Kulturrådets förvaltningskostnader bekostas via anslag är problematiskt på flera sätt, främst genom att det minskar tydligheten och transparensen genom att myndighetens samlade förvaltningskostnader inte framgår på ett enkelt och tydligt sätt. Transparensen är viktig,

7. I detta belopp ingår även kostnader för att bedriva främjande verksamhet, som exempelvis främjande av svensk litteratur i utland etc. Här ingår även de högst 25 miljoner kronor som enligt regleringsbrevet ska användas för kostnader i samband med myndighetens insatser för att initiera, samordna och följa upp läsförämjande insatser av nationellt strategiskt intresse, varav en stor del fördelas som bidrag (Kulturrådets regleringsbrev för 2019).

8. Årsredovisning, Statens kulturråd, 2018 (s. 10).

inte minst gentemot kulturlivet och alla de parter som omfattas av Kulturrådets verksamhet. Kulturlivet har tidigare i praktiken varit förlorare när förvaltningsanslaget har minskats, samtidigt som myndigheten har getts större utrymme att bekosta förvaltningsutgifter genom bidragsmedel från sakanslag.

Ekonomistyrningsverket (ESV) har i en rapport avseende styrningen av Skolverket belyst de negativa följderna av att göra avsteg från praxisen som finns att sakanslag inte ska bekosta förvaltningskostnader⁹. Bland annat konstaterar ESV att det medför administrativt merarbete för myndigheten och gör det svårare att uppnå effektivitet i verksamheten. Dessutom omfattas inte förvaltningskostnaderna som finns under sakanslag av de regler om anslagssparande, anslagskredit, låneram och räntekontokredit som gäller för förvaltningsanslag.

Kulturrådet menar att det vore mer ändamålsenligt, tydligt och transparent om det kan ske en renodling av finansieringen så att samtliga förvaltningsuppgifter finansieras via förvaltningsanslaget. Kulturrådet föreslår därför att totalt 39,1 miljoner kronor årligen överförs från övriga anslag till Kulturrådets ramanslag 1:1 ap. 1 med följande fördelning:

- från anslag 1:2 ap. 1: 11,5 miljoner kronor
- från anslag 1:2 ap. 9: 5 miljoner kronor
- från anslag 1:3 ap. 1: 5,3 miljoner kronor
- från anslag 1:6 ap. 1: 2,5 miljoner kronor
- från anslag 2:2 ap. 1: 4,8 miljoner kronor
- från anslag 3:1 ap. 1: 10 miljoner kronor

Det är medel som i dag enligt myndighetens regleringsbrev för 2019 får användas för administration, uppföljning, främjande och genomförande av verksamheten.

I tillägg föreslår Kulturrådet att 1 miljon kronor överförs från anslaget *Bidrag till bild- och formområdet* (4:4). Detta ger totalt en överföring av 40,1 miljoner kronor till anslag 1.1. Anslaget *Bidrag till bild- och formområdet* (4:4) är för närvarande det enda anslag där Kulturrådet inte ges någon möjlighet genom regleringsbrevet att använda medel till administration och genomförande av verksamheten (i enlighet med den nuvarande finansieringsmodell). Vi menar därför att det är motiverat att flytta 1 miljon kronor från anslaget för att kunna bekosta en del av utgifterna för administration, uppföljning och främjande arbete. Detta särskilt mot bakgrund av att anslaget från och med 2018 tillfördes 12 miljoner kronor, vilket var välkommet men det har inneburit en ökad arbetsmängd. Summan skulle motsvara cirka 2,5 procent av det totala anslaget 4:4, vilket kan jämföras med de nuvarande villkoren för exempelvis anslag 2:2 *Bidrag till den fria scenkonsten, arrangörer, fonogramverksamhet och vissa aktörer av kulturpolitiskt intresse*.

9. Ekonomistyrningsverket (2016) *Ekonomistyrningsverkets redovisning av regeringsuppdraget om en översyn av den finansiella styrningen av Statens skolverk*. ESV (Dnr. 3.1-1034/2015).

3.6 Pris- och löneomräkning inom övriga anslag

Samtliga Kulturrådets bidrag används till största del för att bekosta löner och lokaler. Det gäller hela infrastrukturen av fritt kulturliv med teatrar, danskompanier, musikscener och utställningslokaler runt om i landet, liksom exempelvis konstnärer anställda inom dans-, teater- och musikallianserna. Dessa, liksom alla andra verksamheter, påverkas av den allmänna kostnadsutvecklingen, och oförändrade anslagsnivåer innebär att bidragen urholkas. Kulturrådet anser därför fortsatt att alla sakanslag som myndigheten disponerar bör omfattas av pris- och löneomräkning (PLO), alternativt någon annan form av regelbunden uppräkning.

4 Internationellt utbyte, samverkan och kulturexport

Prioriterade behov:

12 000 tkr årligen fr.o.m. 2020 till anslag 1:2 ap.1 ap.1 Bidrag till allmän kulturverksamhet, internationell verksamhet och nationella minoriteters språk och kultur för att stärka möjligheterna till ökat internationellt utbyte och samverkan för det fria kulturlivets aktörer, inklusive medfinansiering inom EU-programmet Kreativa Europa och kommande EU-program.

2 000 tkr år 2021 och 5 000 tkr år 2022 till anslag 1:1 ap. 1 Statens kulturråd (ram) för att möjliggöra genomförandet av IFACCA World Summit on Arts and Culture i Sverige, ett internationellt kulturpolitiskt forum som skulle ge möjligheter att skapa diskussion på ett globalt plan kring angelägna kulturpolitiska frågor.

En nationell översyn bör göras av de olika befintliga uppdrag som finns hos myndigheter och organisationer att främja svensk konst och kultur på en internationell arena. En sådan översyn bör synliggöra vilka konstområden som i dag helt saknar eller endast har svaga strukturer för internationellt främjande samt vilka förändringar som kan göras för att statens samlade resurser ska användas effektivt.

4.1 Förstärkning av insatser för att öka kulturlivets internationalisering

Att kulturpolitiken ska främja internationellt och interkulturellt utbyte och samverkan slås fast i de kulturpolitiska målen. Influenser och möten med konstnärer och publik från andra länder bidrar till konstnärlig utveckling hos svenska kulturaktörer. En ökad internationalisering ger också en större mångfald och kvalitet i det kulturutbud som publiken i Sverige kan ta del av. Internationellt utbyte och närvaro i internationella sammanhang ger samtidigt möjlighet för kulturaktörer att bredda sitt geografiska verksamhetsområde, och därmed öka sina marknader och arbetstillfällen.

Många av det fria kulturlivets aktörer har en omfattande internationell verksamhet och verkar på en internationell arbetsmarknad. Efterfrågan ökar stadigt från den fria sektorn för att medverka i olika former av internationella fora. Kulturrådet vill verka för att svenska scenkonstnärer och musikgrupper ska kunna ta del av de möjligheter som en vidgad internationell utblick och arbetsmarknad ger. Vi vill också bidra till att bild- och formkonsten ges bättre förutsättningar att verka mer internationellt än vad som i dag är möjligt. En ökad grad av internationell samverkan är samtidigt kostnadsdrivande.

För aktörer inom dans- och cirkusområdet är det internationella en självklar och integrerad del av verksamheten. Av de fria grupper inom dans, cirkus och performance som fick verksamhetsbidrag år 2018 hade 90 procent en internationell dimension. Inom projektbidragen var andelen omkring

två tredjedelar. Det faktum att svenska aktörer som är verksamma i internationella nätverk oftare spelar utomlands än i Sverige, speglar också den svaga inhemska infrastrukturen inom arrangörsledet för dans och cirkus. Svenska danskonstnärer är efterfrågade av festivaler och scener i sammanhang som håller en hög konstnärlig kvalitet och ingår ofta i samarbetsprojekt och internationella samproduktioner.

Kulturrådet märker en ökning av den internationella närvaron även inom de scenkonstområden som tidigare haft svårt att hävda sig internationellt. Teater, musikteater och performance har draghjälp av de framgångar som dans- och cirkusområdena har haft internationellt under de senaste åren. Detta är tydligt i ansökningar både för internationellt turnéstöd och för deltagande i mässor och andra internationella främjandeaktiviteter¹⁰.

Internationell verksamhet har blivit en allt viktigare och mer integrerad del för de fria musikgrupperna. Inom turnébidraget utgjordes 2018 drygt två tredjedelar av utlandsturnéer vad gäller både ansökningar och bifall. De grupper som fått verksamhetsbidrag för 2019 har en planerad konsertverksamhet där ungefär en tredjedel av konserterna äger rum utomlands. Även här ser Kulturrådet i bidragsgivningen och i dialog med aktörer inom musikområdet tecken på att fria musikaktörer av hög kvalitet i dag har svårt att få till stånd nationella turnéer.¹¹

Många utställningsarrangörer ställer ut konstnärer från andra delar av världen och bidrar till möten mellan dessa och konstnärer verksamma i Sverige. Inom bild- och formområdet innehöll 71 procent av ansökningarna om projektstöd under 2018 någon form av internationellt samarbete. Strukturerna för att främja internationalisering inom bild- och formkonst fungerar i dag inte särskilt väl enligt Kulturrådets bedömning. Svenska konstnärer behöver i högre grad än i dag representeras internationellt på viktiga mötesplatser som exempelvis internationella mässor.

Kulturrådet vill i ökad grad kunna bidra till möjligheten för konstnärer att verka internationellt och till att en svensk publik får ta del av mer konst och kultur från andra länder. På så vis stärks både den konstnärliga utvecklingen, kvaliteten och mångfalden i utbudet. Detta gäller inte minst för samarbeten inom ramen för EU-programmet Kreativa Europa. Därför föreslår Kulturrådet en ökning av anslag 1:2 ap. 1 med totalt 12 miljoner kronor.

4.2 Stärkta möjligheter till medfinansiering inom programmet Kreativa Europa

Kulturrådet är tillsammans med Svenska Filminstitutet nationell kontaktpunkt för Kreativa Europa – EU:s ramprogram för de kulturella och kreativa sektorerna 2014–2020. Uppdraget handlar om att öka kunskapen om programmet och främja ansökningar från svenska aktörer. Europeiska samarbeten ger publiken i Sverige möjlighet att i högre grad ta del av konst och kultur från övriga europeiska länder, och ger svenska kulturaktörer möjlighet att bygga upp kontaktnät, möta publik och vara verksamma i andra länder. Det internationella kultursamarbetet är i dagens Europa kanske mer betydelsefullt än på länge.

Tillgång till medfinansiering är en förutsättning för att kunna beviljas stöd inom delprogrammet Kultur inom Kreativa Europa. Slutåret för ramprogrammet är 2020. I det programförslag för åren 2021–2027 som EU-kommissionen har presenterat ligger huvudfokus fortfarande på stöd till

10. Årsredovisning 2018, Statens kulturråd.

11. Ibid.

samarbetsprojekt. Behovet av att underlätta möjligheten att få nationell medfinansiering kommer därmed att kvarstå. En starkt statlig medfinansiering skulle kunna öka svenska kulturaktörers medverkan inom programmet. Det skulle i så fall även öka summan av EU-medel som kommer det svenska kulturlivet till del. En särskild stödfunktion för statlig medfinansiering kopplat till Kreativa Europa finns i ett antal andra länder, exempelvis Finland, Estland, Lettland, Litauen, Irland, Portugal, Österrike, Polen, Tjeckien, Ungern, Slovakien, Slovenien och Serbien.

För att från svenskt statligt håll på liknande sätt i högre grad kunna ge bättre förutsättningar för medfinansiering för svenska aktörer skulle Kulturrådet behöva en förstärkning av *anslag 1:2 ap. 1*.

4.3 Fortsatt stöd till export för mellanledets aktörer

Utveckling och underhåll av internationella kontakter är en av de huvudsakliga utmaningarna för företag inom kulturella och kreativa näringar som påverkar möjligheterna att exportera.¹² Kulturrådet ser att framför allt de mindre aktörernas små ekonomiska marginaler begränsar deras möjligheter att genomföra internationella turnéer och samarbeten. Ännu svårare kan det vara att avsätta resurser för att besöka en mässa eller att upprätthålla internationella nätverk. Till skillnad från konstnärerna har mellanledet, alltså agenter, producenter, gallerier, curatorer eller förlag, inga möjligheter att söka resestöd för sin medverkan. Detta har Kulturrådet sett som en begränsning, eftersom det är de som sköter en stor del själva sälj- och exportarbetet.

Mot denna bakgrund inrättade Kulturrådet 2016, med stöd av Tillväxtverket, ett bidrag för kultur-export med det dubbla målet att stärka både konstnärlig utveckling och internationell konkurrenskraft. Bidraget inrättades som ett treårigt pilotförsök med 2018 som sista år, och stödet utformades som ett resebidrag för just mellanledet mellan konstnär och marknad. Bidraget har gått till gallerier, inte minst konstnärsdrivna gallerier och kooperativ, och deras närvaro vid internationella konst- och konsthantverksmässor. Förlag och agenter har fått stöd för att närvara på internationella bokmässor där rättighetsförsäljning sker eller för att besöka utgivarna på deras respektive verksamhetsort. På scenkonstens område handlar det om mässor och festivaler där den internationella branschen möts, för att svenska aktörer ska hitta möjligheter för turnéer och samproduktioner. Pilotverksamheten har uppgått till omkring 1 miljon kronor per år, men det behov som Kulturrådet har identifierat sträcker sig långt utanför denna ram. Musikområdet har till exempel över huvud taget inte kunnat inkluderas inom projektets ekonomiska förutsättningar.

En utvärdering av pilotprojektet har gjorts av Sweco på uppdrag av Tillväxtverket. I den konstateras att projektet har genererat kontakter, försäljning och en ökad förståelse för hur internationella marknader fungerar hos stödmottagarna. De flesta mätbara resultaten så här långt gäller etablering av nya kontakter, i flera fall på helt nya marknader. I vissa fall har det också genererat mätbara resultat i form av internationell utgivning av svenska titlar. I andra fall har det utmynnat i att utländska förläggare exempelvis kommit till Bokmässan i Göteborg, där de kunnat möta även andra svenska förlag som på så vis indirekt gynnats av stödet. Utvärderingen lyfter fram att alla de kontakter som har uppstått samtidigt har bidragit till att sprida bilden av Sverige som en kreativ och kulturell nation. Huruvida projektet kommer att bli en kommersiell framgång eller inte hänger samman med långsiktighet och vilka möjligheter de svenska aktörerna har att skapa återkommande och utvecklade kontakter. Utvärderingen mynnar ut i en rekommendation att fortsätta projektet.¹³

12. Sternö, Nielsén, *Exportera kreativitet – nationella policyverktyg för export av kulturella och kreativa näringar*, Volante Research.

13. Sweco (2018) *Internationalisering av mellanledet för kulturexport - ett pilotprojekt*.

I budgetpropositionen¹⁴ för 2018 bedömde regeringen att de olika initiativ som tas för att utveckla de kulturella och kreativa näringarna är av betydelse för kulturskapares arbetsmarknad, för exporten och för Sverige-bilden. Regeringen angav även att Kulturrådets stöd till kulturexport fungerar som ett bra komplement till befintliga stöd. Tillväxtverket har samtidigt kommunicerat att de inte kommer att fortsätta att finansiera satsningen. Pilotprojektet har visat på tydliga behov, men även på att små insatser kan göra stor skillnad. Ett långsiktigt stöd för internationalisering av mellanledet skulle även ge förutsättningar för att utveckla anpassade strategier för att öka internationaliseringen och tillgången till internationella marknader inom respektive konstområde.

Den kulturella och kreativa sektorns utveckling är inte bara en angelägenhet för kulturpolitiken utan även för närings- och utrikespolitiken. Kulturrådet önskar därför att stödet ska kvarstå som en samverkan över politikområden med finansiering från näringspolitiken. Pilotprojektet är ett bra exempel på vilka synergier som kan uppstå vid samarbete över politikområden, vilket kan gynna både kulturpolitikens och näringspolitikens mål.

4.4 Behov av översyn av struktur och uppdrag inom internationellt främjandearbete

Organisationsstrukturen och uppdragen att främja olika konstområden på en internationell arena har växt fram successivt i Sverige, utan ett samlat strategiskt kultur- och näringspolitiskt perspektiv. Det vore önskvärt att göra en bredare nationell översyn av den befintliga "främjarkartan". Syftet skulle vara att synliggöra vilka konstområden som i dag helt saknar eller endast har svaga strukturer för internationellt främjande, samt hur befintliga organisationer och uppdrag i vissa fall överlappar varandra. En sådan analys kan visa vilka behov som finns att skapa förtydligade, nya eller kompletterande uppdrag och strukturer, för att på ett strategiskt och effektivt sätt föra ut svensk konst och kultur till andra länder. I förlängningen skulle en sådan översyn också leda till att statens samlade resurser kan användas mer effektivt.

Kulturmyndigheterna fick först under slutet av 00-talet ett internationellt uppdrag tydligt inskrivet i regleringsbrev respektive instruktioner. I propositionen *Tid för kultur från 2009*¹⁵ var en av de prioriteringar som angavs att det behöver utvecklas strategier för internationalisering inom olika kulturområden. Ett utvecklingsarbete har sedan dess skett både inom ramen för Kulturrådets och Konstnärsnämndens verksamheter men även genom andra aktörer som Export Music Sweden, Konsthantverkscentrum, Danscentrum med flera. Initiativ finns även inom utrikes- och näringspolitiken kring exportfrämjande som omfattar den kreativa och kulturella sektorn. En översyn av främjandearbetet skulle behöva omfatta även dessa strukturer för att möjliggöra en helhetsanalys.

4.5 Möjliggöra internationellt kulturpolitiskt forum i Sverige år 2022

International Federation of Arts Councils and Cultural Agencies (IFACCA) – är ett världsomspännande nätverk med medlemmar från drygt 70 länder. Medlemmarna utgörs av kulturmyndigheter och kulturdepartement. I Sverige är Kulturrådet nationell medlem, medan Konstnärsnämnden och Musikverket är associerade medlemmar. Kulturrådet är medlem sedan 2008 och är representerat i styrelsen sedan 2015, och vi ser det som ett värdefullt forum för kunskaps- och erfarenhetsutbyte.

14. Prop. 2017/18:1 Utgiftsområde 17, sid. 67.

15. *Tid för kultur* (Prop. 2009/10:3), s. 82.

Vart tredje år arrangeras IFACCA World Summit on Arts and Culture, ett kulturpolitiskt forum för beslutsfattare och utövare inom konst och kultur från hela världen där omkring 400 delegater samlas under fyra dagar. Bland delegaterna finns generaldirektörer från kulturmyndigheter och kulturministrar, som ofta innehar flera ministeruppdrag inom exempelvis utrikes-, samhälls-, utbildnings-, social-, migrations- eller näringspolitik. Sedan år 2000 har evenemanget organiserats i länder som Chile, Kanada, Australien, Sydafrika och Storbritannien. Nu föreslås Sverige och Kulturrådet stå värd för konferensen år 2022 vars tema skulle vara "Safeguarding artistic freedom".

Den huvudsakliga vinsten med att arrangera IFACCA World Summit i Sverige skulle vara att lära av varandra och stärka den internationella kompetensen inom svenskt kulturliv, men också att främja kulturens roll i Sveriges internationella relationer. Ett mål skulle kunna vara att bidra till att konstnärer och kulturaktörer kan verka och uttrycka sig fritt oavsett eventuell åsikt, religion, etnisk tillhörighet, kön, könsöverskridande identitet eller uttryck och sexuell läggning. Sverige har också möjlighet att särskilt stå upp för rättighetsfrågor som inte i tillräcklig utsträckning lyfts fram av andra aktörer i det internationella samarbetet.

Svensk kulturpolitik baserar sig på värden som yttrandefrihet, mångfald, kvalitet och tillgänglighet. Att vår utrikespolitik uppfattas bygga på ömsesidighet och vara responsiv är också ett skäl att IFACCA vill förlägga konferensen här. I en internationell kontext kan Sveriges kulturpolitiska mål inspirera när det handlar om att skapa förutsättningar för konstnärlig frihet. Den grundlagsstadgade yttrandefriheten ligger till grund för kulturpolitiken, och inom IFACCA ses Sverige ofta som ett föredöme, vad gäller konstens och kulturens roll i samhällsutvecklingen men också som en innovativ nod.

I vissa länder minskar utrymmet för konstnärer och kulturaktörer att hävda och utöva sina rättigheter, och repressiva miljöer skapar svårigheter för vissa att utveckla sitt konstnärskap. Brist på skydd för konstnärer och kulturaktörer som utsätts för hot och våld är vanligt förekommande. Straffrihet är också ett stort problem, liksom själv censur. En grundläggande förutsättning för ett vitalt kulturliv är goda villkor för konstnärer och kulturaktörer, men villkoren är ofta bristande. Det är därför relevant att genomföra insatser som kan förbättra konstnärers och kulturaktörers villkor att vara professionellt verksamma. Betydelsen av fungerande upphovsrättsliga system är stor. Sverige har genom såväl myndigheter som organisationer lång och gedigen erfarenhet gällande utformning och genomförande av kulturpolitiska insatser, utveckling av en stark kulturell infrastruktur med självständiga kulturinstitutioner, fri organisering av kultursektorn och civilsamhällesorganisationer samt fungerande upphovsrättsliga system (inklusive kollektiva avtalslicenser).

Att arrangera en konferens av det här slaget ger möjlighet att skapa diskussion på ett globalt plan kring för Sverige angelägna kulturpolitiska frågor. Genom Unesco stöder Sverige arbetet med implementering av kulturpolitik och förutsättningar för ett fritt och mångfaldigt kulturliv globalt, i linje med Unescos mångfaldskonvention. Unesco samarbetar med IFACCA, och IFACCA:s värderingar och prioriteringar överensstämmer väl med de frågor Sverige arbetar för globalt.

Konferensen kan också skapa förutsättningar för en strukturerad dialog och samarbete kring hur kulturpolitiska och utrikespolitiska prioriteringar kan samspela. Detta är något som regeringen framhållit i många sammanhang, inte minst när det gäller biståndspolitiken. Kulturrådet har uppmärksammat att det finns behov av, och en vilja att, stärka och utveckla kulturpolitiska strukturer samt att stärka och utveckla grundläggande kulturell infrastruktur i det globala syd. Genomförande av konferensen skulle även falla inom ramen för flera av Sveriges biståndsstrategier och tematiska prioriteringar.

Att arrangera konferensen förutsätter utvecklade samarbeten över myndighetsgränser, både mellan kulturmyndigheter men också med utrikespolitiska myndigheter såväl som andra politikområden,

som exempelvis utbildnings- och näringspolitik. För Kulturrådets del skulle möjligheten att stå värd för ett World Summit innebära en kunskapshöjning i relation till globala utmaningar och möjligheter för kulturpolitiken.

En förutsättning för att kunna arrangera en konferens av detta slag är att myndigheten får tillfälliga förstärkningar. Kulturrådet bedömer att totalt 10 000 tkr måste tillföras *anslag 1:1 ap. 1 Statens kulturråd (ram)*. Kulturrådet föreslår att 2 000 tkr tillförs anslaget år 2021 och 8 000 tkr år 2022, som är året för genomförandet. Bedömningen har gjorts utifrån IFACCA:s uppskattning av en budget för arrangemanget exklusive deltagaravgifter med mera.

5 Regional kulturverksamhet: kultursamverkansmodellen

Prioriterade behov:

58 000 tkr årligen fr.o.m. 2021 till *anslag 1:6 ap.1 Bidrag till regional kulturverksamhet* för att säkerställa regionernas möjligheter att fortsatt erbjuda musikverksamhet av samma bredd, kvalitet och omfattning som hittills.

55 000 tkr årligen fr.o.m. 2021 till *anslag 1:6 ap.1 Bidrag till regional kulturverksamhet* för att permanentera två tidsbegränsade förstärkningar inom kultursamverkansmodellen avseende bild- och formkonst respektive läs- och litteraturfrämjande verksamhet.

30 000 tkr årligen fr.o.m. 2019 till *anslag 1:6 ap.1 Bidrag till regional kulturverksamhet* för att ge utrymme till konst- och kulturområden med en svag regional struktur, konstområdesövergripande verksamhet, interregionala samarbeten och främjandeverksamhet för att öka tillgången till kultur i hela landet.

Regeländringar:

Ändring av förordning (2010:2012) om fördelning av vissa statsbidrag till regional kulturverksamhet genom att lägga till begreppet "annan scenkonst" för att inkludera andra former av scenkonst, däribland samtida cirkus.

5.1 Förstärkning av den musikaliska scenkonsten

Medel har tillförts kultursamverkansmodellen under fyra år (2017–2020) för en förstärkning av den musikaliska scenkonsten som syftar till ett fortsatt brett utbud av hög kvalitet och god tillgänglighet till musikverksamheter i hela landet. Beloppet som har tillförts varierar mellan åren inom spannet 50–58 miljoner kronor.¹⁶ Inget pekar på att kostnaderna för scenkonstverksamheten kommer att minska efter år 2020. Kulturrådet understryker att det är avgörande att förstärkningen permanentas med 58 miljoner kronor årligen. Om regionerna skulle gå miste om dessa medel skulle det innebära en väsentlig försämring av institutionernas och verksamheternas möjligheter att fortsatt erbjuda musikverksamhet av samma bredd, kvalitet och omfattning som hittills.

16. Anslaget 1:6 ap.1 tillfördes 58 miljoner för 2017, 50 miljoner kronor för 2018 och med 53 miljoner årligen för 2019 och 2020. Satsningen gäller, utöver verksamhet inom kultursamverkansmodellen samt verksamheter i Stockholms län, även Berwaldhallen och Stockholms Konserthusstiftelse.

5.2 Tidsbegränsade förstärkningar inom kultursamverkansmodellen

Kultursamverkansmodellen (*anslag 1:6 bidrag till regional kulturverksamhet, ap.1*) har förstärkts med två tidsbegränsade satsningar som rör nya verksamhetsområden som ingår permanent i kultursamverkansmodellen. Dessa sträcker sig endast fram till 2020. För att skapa stabila förutsättningar och bestående utveckling inom den regionala kulturverksamheten måste den statliga kulturpolitiken bedrivas långsiktigt, varför dessa förstärkningar av kultursamverkansmodellen bör ligga kvar från och med år 2021.

Inom ramen för regeringens satsning för en stärkt biblioteksverksamhet (2018–2020) med syfte att öka utbudet och tillgängligheten till biblioteksverksamhet i hela landet, fördelas 25 miljoner kronor årligen inom ramen för kultursamverkansmodellen. Förstärkningen är välbehövlig utifrån ett regionalt perspektiv, eftersom ingen ökning av anslagen har gjorts till följd av att läs- och litteraturfrämjande från och med 2015 ingår som nytt verksamhetsområde i modellen. För att kunna möta behoven och den höga ambitionsnivån inom den regionala biblioteksverksamheten och det läs- och litteraturfrämjande arbetet runt om i landet bör dessa medel permanentas.

Detta är också motiverat mot bakgrund av Kungliga bibliotekets (KB) uppdrag att föreslå en nationell biblioteksstrategi. I det underlag till strategin som hittills publicerats lyfter KB den stora betydelsen av regional biblioteksverksamhet för utveckling och stöd till folkbibliotek och för att garantera likvärdig biblioteksverksamhet i hela landet. KB föreslår till exempel att regional biblioteksverksamhet ska ingå i en nationell struktur för kompetensutveckling inom biblioteksområdet i samarbete med nationalbiblioteket och relevanta högskolor. Även detta motiverar ett stärkt och långsiktigt stöd till regional biblioteksverksamhet inom ramen för kultursamverkansmodellen.

En förstärkning av kultursamverkansmodellen skedde år 2017 med 30 miljoner kronor för åren 2017–2020. I budgetpropositionen för 2018 preciserade regeringen att den tillfälliga förstärkningen bland annat kan möjliggöra en utveckling av bild- och formområdet, som från år 2018 tillkom som nytt område i kultursamverkansmodellen. Kulturrådet ser det som angeläget att förstärkningen om 30 miljoner kronor permanentas för att kunna bidra till att stärka området, som fortfarande har en svag infrastruktur i stora delar av landet.

Kulturrådet vill, liksom tidigare, betona vikten av utökad finansiering i de fall nya verksamhetsområden läggs in i kultursamverkansmodellen. Utveckling av nya konst- och kulturområden kommer annars att behöva ske på bekostnad av befintliga områden inom modellen. Detta skulle sannolikt leda till försämringar både för verksamheternas kvalitet och kulturens tillgänglighet. Vi vill samtidigt peka på svårigheten i att på ett effektivt och långsiktigt hållbart sätt förvalta tillfälliga satsningar av det här slaget på nya områden inom modellen. Förstärkningarna har exempelvis lett till att en rad initiativ inom bild- och formområdet har kunnat stödjas, men det faktum att medlen endast är tillfälliga har en hindrande effekt genom att regionerna har svårare att göra långsiktiga satsningar och att höja ambitionsnivån.

Kulturrådet föreslår att anslaget 1:6 ap.1 tillförs sammanlagt 55 miljoner kronor årligen från och med 2021 för att permanenta dessa två tidsbegränsade förstärkningar. Vi vill också lyfta att det på sikt är önskvärt att undvika öronmärkning av statliga medel inom modellen, eftersom detta motsäger själva grundtanken i samverkan, nämligen att regionerna ges utrymme att själv fördela medlen utifrån lokala behov och prioriteringar.

5.3 Satsning för att stärka regionala strukturer

Kultursamverkansmodellen har sedan starten 2011 stärkt relationerna mellan stat, region och kommun. Regionernas stora arbete med kulturplanerna involverar allt från kulturskapare till kommunala aktörer och politiker. Kulturplanerna omfattar regionens samlade ambitioner inom kulturområdet, och omfattar ofta även folkbildningen och föreningslivet. Sammantaget står regionerna och kommunerna för en betydande del av den kulturella infrastrukturen i Sverige; i de 20 regioner som ingår i kultursamverkansmodellen får över 200 institutioner och verksamheter med totalt drygt 5 700 årsarbetskrafter, varav drygt 3 000 i form av konstnärlig personal/kärnkompetens, del av de statliga medlen. De regionala institutionerna och verksamheterna utgör betydelsefulla samverkansparter och arenor även för det fria kulturlivets aktörer.

Arbetet med kultursamverkansmodellen har bidragit till att skapa en nationell överblick över utvecklingen runt om i landet inom de sju verksamhetsområden som ingår i modellen, och det finns en nära dialog med regionala företrädare kring framtida behov och utvecklingsmöjligheter. En av styrkorna med kultursamverkansmodellen är att den bistår med stabilitet och långsiktighet. Å ena sidan inrymmer kultursamverkansmodellen stabila institutioner, å andra sidan har den skapat arenor för dialog och samverkan där avgörande kulturpolitiska frågor, utvecklingsbehov och lösningar kan diskuteras och hanteras. Dessutom utgör de sökbara utvecklingsbidragen från Kulturrådet en viktig motor för att driva på utvecklingen.

De regionala initiativ som arbetats fram under åren sedan samverkansmodellens införande har presenterats både i kulturplaner och i form av utvecklingsprojekt. Dessa initiativ har legat till grund för gemensamma satsningar som bidragit till utveckling av nya institutioner, verksamheter, arbetssätt och mötesplatser runt om i hela landet. Det gäller till exempel förstärkningar inom bild- och formområdet och inom dansfältet, som i stor utsträckning saknat stabila institutioner i regionerna. Även omfattande utvecklingsinsatser av de regionala museerna inom kulturarvsområdet bör framhållas. Stora satsningar inom digitaliseringsområdet har genomförts inom ramen för kultursamverkansmodellen. Dessutom har flera viktiga interregionala samarbeten tillskapats inom exempelvis dans- och musikområdena, vilket bidragit till att flera regioner samverkat i projekt som är kostnadseffektiva och samtidigt utvecklar konstformerna.

Lika viktiga som de regionala initiativen är den statliga överblicken. Staten har genom särskilda prioriteringar drivit på utvecklingen både inom vissa konstområdet och inom de horisontella frågorna. Vi kan se ett starkare genomslag för bland annat ökad tillgänglighet för personer med funktionsnedsättning och de nationella minoriteternas kultur och kulturarv under åren sedan modellens införande. Bild- och formkonsten har prioriterats under ett antal år och inkluderades som ett eget område under 2018. Dessa uttalade insatser från statligt håll har medfört att ett stort antal projekt och verksamheter tillskapats.

Efter snart tio år står det klart att kultursamverkansmodellen har bidragit till utvecklingen inom det kulturpolitiska fältet och att de satsningar som gjorts har gett goda resultat. Det är därför av stor vikt att detta arbete även framöver ges goda förutsättningar för fortsatt utveckling. De konstområden som bedöms ha svaga strukturer bör fortsatt stärkas, och arbetet för att öka tillgången till konst och kultur bör utvecklas. Kulturrådet har till exempel identifierat regionernas nyckelroll för den samtida cirkusens utveckling i hela landet. Likaså har regionerna en avgörande roll när det gäller arbetet med breddat deltagande, arbetet gentemot de nationella minoriteterna och tillgången till kultur utanför storstäderna. I frågor som dessa kan staten, regionerna och kommunerna genom samverkan undanröja hinder och skapa nya lösningar tillsammans.

Kulturrådet föreslår att 30 miljoner kronor tillförs modellen från och med år 2020 för att ge utrymme till konst- och kulturområden med en svag regional struktur, konstområdesövergripande verksamhet, interregionala satsningar och främjandeverksamhet för att öka tillgången till kultur i hela landet,

i enlighet med de prioriteringsgrunder för kultursamverkansmodellen som fastställts av Kulturrådets styrelse.¹⁷ Medlen behövs också för att genom utvecklingsbidrag förstärka betydelsefulla insatser för att nå ett breddat kulturdeltagande, bland annat inom museiområdet.

5.4 Uppgiftsinsamling inom kultursamverkansmodellen

Hantering av data inom kultursamverkansmodellen, men även andra data som kan utgöra underlag för den officiella statistiken och för olika typer av kulturpolitisk analys, måste utvecklas. En pågående dialog förs med Myndigheten för kulturanalys kring samordning av uppgiftsinsamlingen. För att ett hållbart system ska kunna byggas upp kommer detta att kräva investeringar och löpande kostnader för underhåll.

5.5 Ändring av förordningen: Inkludera annan scenkonst

I förordning (2010:2012) om fördelning av vissa statsbidrag till regional kulturverksamhet § 8 preciseras att bidragen ska främja tillgången till professionell teater-, dans- och musikverksamhet. Med tanke på scenkonstområdets utveckling mot nya och konstområdesöverskridande former är det av stor vikt att öppna för att tydligt inkludera även andra scenkonstformer.

Ett tillägg i texten i förordningens § 8 skulle göra den mindre exkluderande och öppna upp för andra former av scenkonst, däribland samtida cirkus. Texten lyder i sin nuvarande form: "8 § Med utgångspunkt i det ändamål som anges i 4 § ska landstinget ansvara för att bidragsgivningen enligt denna förordning främjar en god tillgång för länets invånare till: 1. professionell teater-, dans- och musikverksamhet". Med tillägget "och annan scenkonst" skulle lydelsen av första punkten kunna vara: "1. professionell teater-, dans-, musik- och annan professionell scenkonstverksamhet".

5.6 Samtliga regioner bör ingå

I dagsläget omfattas tjugo regioner av den förordning som möjliggör för dem att utveckla kulturpolitiken genom att vidarefördela statliga medel. I Stockholm läns fall är det fortfarande regeringen som i Kulturrådets regleringsbrev pekar ut tio verksamheter som mottagare av statsbidrag. Statsbidraget till dessa verksamheter styrs av en separat och föråldrad förordning.

När det gäller modellens fortsatta utveckling instämmer Kulturrådet i den bedömning som regeringen gjorde i skrivelsen *Kultursamverkan för ett Sverige som håller ihop – framtida inriktning och utvecklingsmöjligheter för kultursamverkansmodellen*¹⁸, att samtliga regioner på sikt bör ingå i modellen.

17. Kulturrådets styrelses fastställda prioriteringsgrunder för statsbidrag till regioner inom kultursamverkansmodellen: en regional kulturverksamhet ska prioriteras som ökar tillgängligheten till och skapar förutsättningar för ökad kvalitet och förnyelse genom att ta tillvara digitaliseringens och teknikens möjligheter, utveckla den regionala infrastrukturen, använda nya arbetssätt och samverka samt ge utrymme till konst- och kulturområden med en svag regional struktur.

18. Ds 2017:8, *Kultursamverkan för ett Sverige som håller ihop – Framtida inriktning och utvecklingsmöjligheter för kultursamverkansmodellen*.

6 Statsbidraget till kulturskolor

Prioriterade behov:

Bidrag till kulturskolan om 100 000 tkr bör återinföras fr.o.m. år 2020 inom *anslag 1:2 Bidrag till allmän kulturverksamhet, utveckling samt internationellt kulturutbyte och samarbete*.

Regeländringar:

Uppdraget att bedriva ett nationellt kulturskolecentrum bör framgå av Kulturrådets instruktion.

6.1 Återinförande av bidrag till kulturskolor

Arbetet fortsätter med att etablera verksamheten vid det nationella kulturskolecentrum som Kulturrådet 2018 fick i uppdrag att inrätta. Kulturskolecentrum stödjer kulturskolorna och deras huvudmän i att utveckla sin verksamhet genom en rad olika insatser. Centret arbetar bland annat med att samla in och följa upp statistik, kartlägga utbildnings- och utvecklingsbehov, följa och sprida forskning samt erbjuda stöd till verksamhetsutveckling och samverkan. I uppdraget ingår också att lyfta och sprida goda resultat och lärande exempel.

Regeringen införde redan år 2016 ett bidrag om sammanlagt 100 miljoner kronor riktat till landets alla kulturskolor. Sedan bidragets införande har 85 procent av landets alla kommuner sökt bidraget någon gång. Bidraget har gått till utvecklingsinsatser utifrån kommunernas egna behov. Enligt förordningen (förordning [2018:1548] om statsbidrag till kommuner som bedriver kulturskoleverksamhet) har kommunerna kunnat söka bidraget för att göra den kommunala kulturskoleverksamheten mer jämlik, förbättra möjligheterna för barn och ungdomar att delta i verksamheten samt fördjupa och bredda undervisningen. Bidraget har bland annat använts till att prova nya metoder, arbeta med riktade insatser eller att nå nya målgrupper. Förordningen anger också att bidrag även får "lämnas till en kommun som till följd av att den har vidtagit kvalitetshöjande åtgärder i verksamheten har en hög elevavgift och ser ett behov av att sänka avgiften" (3§).¹⁹

Bidraget var en av tre delar i propositionen *En kommunal kulturskola för framtiden - en strategi för de statliga insatserna* (Prop. 2017/18:164) som riksdagen fattade beslut om våren 2018. Inför 2019 har bidraget tagits bort. Motiveringen var att det är kostsamt och ineffektivt att via riktade statsbidrag motivera kommuner att öka tillgängligheten genom sänkta avgifter. Det riskerar att gynna privilegierade grupper och kan enligt riksdagen på längre sikt leda till ett system där stat och kommuner får ett gemensamt ansvar för kulturskolornas verksamheter.

19. "Statsbidrag får även lämnas till en kommun som till följd av att den har vidtagit kvalitetshöjande åtgärder i verksamheten har en hög elevavgift och ser ett behov av att sänka avgiften. Med hög elevavgift avses en avgift som motsvarar eller överstiger den genomsnittliga elevavgiften vid landets samtliga kommunala kulturskolor."

Kulturrådet konstaterar att endast ett fåtal ansökningar under de tre år som bidraget har fördelats har gällt sänkning av elevavgifter, och de redovisningar som hittills har inkommit visar att många nya barn och unga har hittat till kulturskolan tack vare bidraget. Det gäller bland annat elever från områden med inget eller lågt deltagande i kulturskolorna, barn med funktionsnedsättning, nyanlända och tonåringar. Verksamheten har organiserats på nya sätt genom att erbjuda undervisning i grupp, kortkurser, lovverksamhet och öppen verksamhet. Flera kommuner har spridit verksamheten geografiskt från centralorten, exempelvis till skolor i kommunens ytterkant, och startat nya samarbeten, ofta med andra kommunala verksamheter som fritidsgården eller biblioteket men även med det civila samhället.

Det statliga stimulansbidraget är en betydelsefull del i uppdraget för det nyinrättade nationella kulturskolecentret, eftersom bidraget ger möjlighet att konkret från statligt håll stimulera verksamhets- och metodutveckling. Den nya förordning för kulturskolebidraget som togs fram under hösten 2018 (och som nu har upphävts) speglar det uppdrag som Kulturskolecentrum har att stödja kommunerna och deras kulturskoleverksamheter i utveckling och förnyelse. Förordningen angav att syftet med bidraget är att främja den kommunala kulturskolans möjligheter att erbjuda barn och unga undervisning av hög kvalitet i kulturella och konstnärliga uttryckssätt. Syftet var också att främja den kommunala kulturskolans möjligheter att erbjuda såväl fördjupning som bredd i undervisningen med utgångspunkt i vars och ens särskilda förutsättningar.

Kulturrådet föreslår mot denna bakgrund att bidraget om 100 miljoner kronor återinförs inom *anslag 1:2 Bidrag till allmän kulturverksamhet, utveckling samt internationellt kulturutbyte och samarbete* för att fortsatt stimulera utveckling genom att bland annat bredda och fördjupa kulturskolans utbud och undervisning, genomföra särskilda insatser för att nå nya målgrupper samt genomföra satsningar för att stärka verksamheten i områden med socioekonomiska utmaningar eller i glesbygd.

Inför ett eventuellt framtida arbete med att ta fram en ny förordning vill vi samtidigt föreslå att syftet att sänka elevavgifter tas bort, eftersom det i praktiken är svårt att tillämpa en sådan skrivning. En revidering av den tidigare förordningen för bidraget, förordning (2018:1548) om statsbidrag till kommuner som bedriver kulturskoleverksamhet, föreslås i så fall genom att de två sista meningarna stryks i 3§.

6.2 Styrning av uppdrag om Kulturskolecentrum genom instruktion

Kulturrådet fick 2018 i uppdrag att inrätta och bedriva ett särskilt center för kulturskolefrågor, i enlighet med propositionen *En kommunal kulturskola för framtiden – en strategi för de statliga insatserna* (prop. 2017/18:164). Detta nationella kulturskolecentrum stödjer kulturskolorna och deras huvudmän i att utveckla sin verksamhet genom en rad olika insatser såsom beskrivits ovan.

För närvarande framgår uppdraget endast av myndighetens regleringsbrev. För att öka tydligheten kring myndighetens roll och samlade uppdrag bör detta i stället framgå av instruktionen (förordning [2012:515] med instruktion för Statens kulturråd).

7 Skapande skola

Regeländringar:

- Anslagssparande om 3 procent på *anslag 1:3 Skapande skola*

7.1 Tydligare fokus på fördjupning inom Skapande skola

Skapande skola-satsningen uppgår 2019 till drygt 187 miljoner kronor och involverar tusentals kulturaktörer. Ändamålet med statsbidraget är att medverka till att kulturella och konstnärliga uttryck långsiktigt integreras i förskolan, förskoleklass och grundskolan med utgångspunkt i läroplanen, samt att öka den professionella kulturverksamheten för och med eleverna. Bidraget inkluderar från och med 2015 även förskolan, samtidigt som anslaget för Skapande skola tillfälligt förstärktes med 10 miljoner kronor 2015–2018. Dessa 10 miljoner kronor ligger även för 2019 kvar i myndighetens budget. Från 2018 utökades även antalet möjliga bidragsmottagare av Skapande skola till att omfatta andra verksamheter som syftar till att stärka kultur i skolan.²⁰

Denna breddning av uppdraget gör att fler verksamheter och barn ska dela på bidraget och konkurrensen ökar. Knappt 1,7 miljoner barn och unga hör nu till de utbildningsformer som bidraget riktar sig till, varav drygt 500 000 finns i förskolan.²¹ Huvudmännen i Skapande skola planerar i ansökan för läsåret 2018/2019 att nå runt 848 000 elever och 25 000 förskolebarn. Bland annat mot bakgrund av den ökande konkurrensen om medel har Kulturrådet sedan år 2015 gjort en förändring av inriktningen på bidraget, genom att det tydligare riktar till fördjupade och avgränsade projekt.

Från och med läsåret 2019/2020 kommer vi i än högre grad att prioritera projekt som omfattar ett fördjupat samarbete med professionella konst- och kulturaktörer samt möjlighet för barn att utveckla det egna uttrycket och skapandet. Kraven ökar på att huvudmännen skiljer på skolans ordinarie uppdrag och Skapande skola, som är tänkt att utgöra ett komplement i form av insatser som involverar professionella kulturaktörer och skapande aktiviteter. Kulturrådet bedömer att bidraget därigenom i högre grad kommer att uppfylla förordningens ändamål. Som en följd av att förskolan ingår i uppdraget kommer det samlade belopp som fördelas till grundskolor att minska jämfört med tidigare.

Kulturrådet bedömer att förskolan på många sätt har goda förutsättningar för att ta in professionell kultur i verksamheten. En kartläggning av kultur i förskolan gjordes år 2016 av Kulturrådet, vilken syftade till att ge ökad förståelse för hur arbetet kan se ut. Den visade att förskolan i flera hänseenden har bättre förutsättningar än skolan att ta in professionell kultur i sin verksamhet utifrån att

20. Bidrag ska då lämnas enligt förordningen (2012:517) om statsbidrag till kulturella ändamål.

21. Enligt Skolverkets statistik var antalet barn i förskoleklass, grundskola, grundsärskola och specialskola under hösten 2017 sammanlagt 1 179 828. Antalet barn i förskolan var under samma period 509 784. <https://www.skolverket.se/skolutveckling/statistik/snabbfakta-utbildningsstatistik#h-Barnochcheleverhosten2017>.

skapande och estetiska uttrycksformer är en del av kärnuppdraget och att det inte finns timplaner och schemalagda kurser. Samtidigt framkom vissa utmaningar, som främst är av ekonomisk, praktisk och organisatorisk art.²²

Över 2 000 enskilda huvudmän finns för landets förskolor, varav 95 procent driver endast en eller två förskoleenheter. Enheterna är ofta också små; åtta av tio huvudmän har i genomsnitt 50 barn eller färre inskrivna i sina förskolor.²³ Kulturrådet ser att hanteringen av den stora mängden huvudmän kan komma att kräva vissa förändringar av förordning som styr bidraget.

7.2 Anslagssparande

När skolhuvudmännen redovisar hur bidragsmedlen använts föregående skolår, visar det sig hos mer än en tredjedel av mottagarna att bidragsmedlen inte kunnat utnyttjas fullt ut. Det innebär att relativt stora belopp återbetalas till Kulturrådet under november och december månad varje år. Under 2018 återbetalades över 10,5 miljoner kronor. Nettosumman som återbetalas till statskassan är däremot årligen endast mellan 1–2 miljoner, eftersom Kulturrådet strävar efter att använda en så stor del av de återbetalade medlen som möjligt före årets slut.

Huvudmännens skäl till återbetalningar är rimliga, motiverade och beror främst på faktorer som inte kunnat förutses på förhand, till exempel personal- eller organisationsförändringar. Dessutom är det svårt för skolhuvudmän att beräkna exakta kostnader, eftersom en ansökan från en kommun eller annan huvudman kan omfatta en mängd olika skolenheter. Eftersom återbetalningarna sker sent på året är det svårt att på ett tillfredsställande och kvalitetssäkrat sätt kunna förstärka bidragsgivningen med återbetalade medel före utgången av året. Om dessa pengar i stället kunde fördelas som bidrag efterföljande år skulle de utgöra en förstärkning inom den ordinarie bidragsfördelningen.

För att kunna utnyttja bidraget till fullo och samtidigt ge bättre förutsättningar för att förstärka professionell kulturverksamhet i skolan anholder Kulturrådet om ett anslagssparande om 3 procent på *anslag 1:3 Skapande skola*.

22. Bättra/Spira (2016) *Kultur på barnens villkor – en kartläggning av professionell kultur i förskolan*.

23. Skolverket, PM – *Barn och personal i förskolan hösten 2016*, Dnr: 5.1.1-2017:671.

8 Litteratur och läsande

Prioriterade behov:

15 000 tkr år 2021 och 20 000 tkr årligen fr.o.m. 2022 tillförs *anslag 3:1 ap.1 Bidrag till litteratur, kulturtidskrifter och läsfrämjande* fr.o.m. 2021 för en fortsatt utveckling och utbyggnad av Bokstart.

Regeländringar:

Kulturrådets uppdrag att främja internationell spridning av svensk litteratur och svensk dramatik av hög kvalitet samt att främja internationella utbyten på dessa områden bör framgå av förordning (2012:515) med instruktion för Statens kulturråd.

Kulturrådets uppdrag att initiera, samordna och följa upp läsfrämjande insatser av nationellt strategiskt intresse bör framgå av förordning (2012:515) med instruktion för Statens kulturråd.

Kulturrådet föreslår en översyn och förnyelse av förordning (2010:1058) om statsbidrag till litteratur, kulturtidskrifter och läsfrämjande insatser samt av förordning (2007:1435) om statsbidrag till internationellt utbyte och samarbete på litteraturområdet.

8.1 Förtydligat uppdrag att främja internationell spridning av svensk kvalitetslitteratur

Kulturrådet har sedan 2008 ansvaret att främja internationellt utbyte på litteraturområdet, sedan uppdraget övergick till myndigheten från Svenska institutet. Verksamheten bedrivs under namnet Swedish Literature Exchange. Detta ansvar framgår i dag endast av förordning (2007:1435) om statsbidrag till internationellt utbyte och samarbete på litteraturområdet.

I alla europeiska länder finns organisationer med motsvarande uppdrag, det vill säga att främja det egna landets litteratur i utlandet. Sverige har ett nära samarbete med de nordiska organisationerna och samordnar ofta närvaro vid utländska mässor eller andra evenemang. Att förtydliga uppdraget genom att ange det i instruktionen skulle bidra till en ökad tydlighet både gentemot utländska målgrupper och svenska aktörer. Det skulle därmed bidra till att myndigheten kan arbeta än mer strategiskt med uppdraget. Ökningen av antalet sökande vittnar om ett växande intresse för svensk litteratur. Kulturrådet ser en stor potential inom området att ytterligare öka intresset för och spridningen av svensk kvalitetslitteratur genom stöd till översättning och annat främjande arbete.

8.2 Översyn av förordningar på litteraturområdet

Kulturrådet ser fortsatt ett behov av att förnya och förenkla förordning (2010:1058) om statsbidrag till litteratur, kulturtidskrifter och läsfrämjande insatser. En mer flexibel bidragsförordning skulle öka möjligheterna att anpassa stödformerna utifrån områdets utveckling.

Kulturrådet anser också att förordning (2007:1435) om statsbidrag till internationellt utbyte och samarbete på litteraturområdet behöver anpassas för dagens behov inom området. Samarbeten och utbyten internationellt sker på ett mer mångsidigt sätt än tidigare och behov finns för utveckling av bidragsgivningen, så att verksamheten blir mer relevant och bidraget mer ändamålsenligt. Förordningen behöver ge utrymme för fler typer av utbyten mellan fler typer av aktörer.

8.3 Förtydligat uppdrag om samordning av läsfrämjande insatser

Kulturrådet har sedan 2014 enligt regleringsbrev i uppdrag att initiera, samordna och följa upp läsfrämjande insatser av nationellt strategiskt intresse. *Anslag 3:1 Bidrag till litteratur och kulturtidskrifter* tillfördes då 15 miljoner kronor för detta ändamål. Senare har regeringen även förstärkt myndighetens arbete med initiativet Bokstart genom 10 miljoner kronor årligen för åren 2017–2020.

Utifrån att Kulturrådets uppdrag att samordna läsfrämjande insatser av nationellt intresse nu gått in på sitt sjätte år, och att Kulturrådets verksamhet och roll inom området har etablerats bland annat genom Bokstart, måste uppdraget betraktas som långsiktigt. Därmed bedömer Kulturrådet att det skulle vara ändamålsenligt att uppgiften "att initiera, samordna och följa upp läsfrämjande insatser av nationellt intresse" skrivs in i myndighetens instruktion.

Kulturrådets uppdrag tar sin utgångspunkt i det handlingsprogram för läsfrämjande som vi på uppdrag av regeringen tog fram år 2014.²⁴ Uppdraget avser läsfrämjande arbete utanför skolan, med utgångspunkt i litteraturen som konstform och läsningen som konstnärlig upplevelse och väg till bildning. Det omfattar insatser som vänder sig både till barn, unga och vuxna. Erfarenheterna från arbetet med att genomföra handlingsprogrammet visar att det är viktigt att samverka över politikområden för ett framgångsrikt läsfrämjande arbete. Att uppdraget gäller främst utanför skolan är därför inte helt ändamålsenligt.

8.4 Fortsatt utveckling av Bokstart

Den nationella satsningen på små barns språk- och läsutveckling inom ramen för Bokstart har pågått sedan 2015. Det som började som ett pilotprojekt med försöksverksamhet i fem kommuner har i dag blivit en stödform som är öppen för samverkansprojekt i kommuner och regioner runt om i hela landet. Bokstart ska vara ett stöd och en resurs för regioner och kommuner i deras fortsatta arbete för att stärka föräldrar och för alla barns rätt till ett språk. I början av 2018 lanserade Kulturrådet också en särskild webbplats för Bokstart. Ambitionen är att den ska fungera som en digital plattform för kunskap, metodstöd och inspiration för i första hand professionerna men även intresserade föräldrar och andra vuxna i barns närhet.

24. Kulturrådet (2014) *Handlingsprogram för läsfrämjande*.

Forskningen visar tydligt att tidiga, språkstimulerande insatser till familjen har stor betydelse för barnets språk- och läsutveckling. Bokstart vill främja långsiktig och hållbar samverkan mellan bibliotek, förskola och barnhälsovård, de professioner som har ett uppdrag att arbeta med små barns språkutveckling, med utgångspunkt i familjen. Målsättningen med Bokstart är att 1) stärka föräldrar i deras betydelsefulla roll för sina barns språk-, kommunikations- och läsutveckling, 2) utveckla samverkan mellan bibliotek, förskola och barnhälsovård och 3) öka och sprida kunskap om små barns språk- och läsutveckling.

Bibliotek, barnhälsovård och förskola behöver varandra för att utföra sina uppdrag på bästa sätt och för att nå så många barn och föräldrar som möjligt och uppnå likvärdighet när det gäller språk, kommunikation och läsning. Barns språk- och läsutveckling är en viktig demokratifråga som har stor betydelse för ett socialt hållbart samhälle.

Kulturrådet har regeringens uppdrag att utvidga Bokstart till fler regioner samt att koppla satsningen till förskolan. Utifrån tidigare kartläggningar och erfarenheter från pilotprojekten inom Bokstart vet vi att en utvecklad samverkan kräver tid och resurser. Det behövs därför långsiktiga uppdrag på alla nivåer. Vi ser stora behov på området och önskar sprida arbetssättet till fler kommuner, som på sikt kan införliva Bokstartmodellen i sin ordinarie verksamhet såsom bland annat redan har skett i Göteborg. En fortsättning av satsningen och en utbyggnad till fler kommuner skulle kräva mer resurser än de 10 miljoner kronor som hittills har avsatts fram till år 2020.

För att stärka samverkan mellan barnhälsovård, förskola och bibliotek på lokal nivå skulle en motsvarande samverkan på statlig nivå vara önskvärd. Läsdelegationen föreslår i sitt betänkande *Barns och ungas läsning – ett ansvar för hela samhället* (SOU 2018:57) att Kulturrådet bör genomföra informationsinsatser om vikten av tidig språkstimulans i samverkan med Skolverket och Socialstyrelsen. Kulturrådet har ställt sig bakom förslaget. Vi avser också att föra dialog med kommuner och regioner om hur ansvarsfördelningen mellan kommunal, regional och statlig nivå bör utvecklas för att på bästa sätt bidra till långsiktighet för Bokstart och ett effektivt utnyttjande av offentliga resurser.

Kulturrådet föreslår att *anslag 3.1 ap. 1* tillförs 15 miljoner kronor år 2021 och 20 miljoner kronor årligen fr.om. 2022 för läs- och litteraturfrämjande genom Bokstart.

8.5 Behov av strategi för bibliotekens läsfrämjande arbete och förtydligade uppdrag för myndigheter

Det finns skäl att se behoven av att strategiskt stödja främjande av litteratur och läsande i ett bredare nationellt perspektiv. Utöver läsningens betydelse för bildning, kulturupplevelser och personligt växande, är läsning viktigt för att tillgodogöra sig utbildningsinsatser och för att vara en aktiv samhällsmedborgare. Biblioteken är den enskilt viktigaste aktören utanför skolan för att främja läsning. Att överbygga läsklyftor är därför en central uppgift för hela biblioteksväsendet.

Kulturrådet har fått ansvar för den nya satsningen Stärkta bibliotek, vilken syftar till att öka utbudet av och tillgängligheten till folkbiblioteksverksamhet i hela landet. Under perioden 2018–2020 är 225 miljoner kronor avsatta per år (anslag 1:2). Första året med Stärkta bibliotek har visat ett högt söktryck och en stor variation och bredd i ansökningar. Under 2018 år har cirka 94 procent av Sveriges kommuner sökt bidrag för verksamhet inom folkbibliotek över hela landet. Ansökningarna speglar tydligt kommunernas skilda behov och utmaningar.

Kulturrådet har i sina synpunkter på utkastet *Från ord till handling – på väg mot en nationell biblioteksstrategi*²⁵ lyft fram vikten av att formulera en samlad strategi som omfattar även det läsfrämjande arbetet på biblioteken och insatser för att överbrygga läsklyftor. Tydliga uppdrag om samverkan skulle behövas mellan de olika myndigheterna med uppdrag inom biblioteksområdet och inom läs- och språkutveckling: Kungliga biblioteket, Kulturrådet, Myndigheten för tillgängliga medier och Skolverket²⁶. Det är också viktigt att nyttja samverkansmodellen för den fortsatta dialogen mellan stat, regioner och kommuner om läs- och litteraturfrämjande samt biblioteksfrågor.

Kulturrådet har under 2018 påbörjat en revidering av sitt handlingsprogram för läsfrämjande och vi ser goda möjligheter att utveckla vår roll som samlande läsfrämjande myndighet, förutsatt att uppdraget är långsiktigt och att samarbetet mellan myndigheter och mellan samhällsnivåer underlättas genom samverkansuppdrag.

25. Yttrande, synpunkter på utkastet *Från ord till handling – på väg mot en nationell biblioteksstrategi*, Kungliga biblioteket, dnr KUR 2018/6730.

26. Yttrande, över *Barns och ungas läsning – ett ansvar för hela samhället* SOU 2018:57, dnr KUR 2018/4694.

9 Teater, dans, musik och övrig scenkonst

Prioriterade behov:

2 000 tkr årligen fr.o.m. 2021 tillförs *anslag 2:2 ap. 1 Bidrag till den fria scenkonsten, arrangörer, fonogramverksamhet och vissa aktörer av kulturpolitiskt intresse.*

Kulturrådet föreslår att regeringen gör en översyn av stödet till vissa aktörer av kulturpolitiskt intresse som anges i Kulturrådets regleringsbrev under anslag 2:2 ap. 1, där åtta verksamheter pekas ut som mottagare av statsbidrag.

Anslag 2:2 ap. 1 Bidrag till den fria scenkonsten, arrangörer, fonogramverksamhet och vissa aktörer av kulturpolitiskt intresse fick från år 2018 en länge efterfrågad förstärkning och uppgår idag till 214 miljoner kronor. Det är dock önskvärt att anslaget på sikt kontinuerligt förstärks så att Kulturrådet ges förutsättningar att beakta de löpande kostnadsökningarna på området. Förstärkningen av anslaget har bland annat bidragit till att nya aktörer beviljats bidrag, såsom aktörer inom samtida cirkus. Den samtida cirkusen är ett område som har potential att utvecklas väsentligt i Sverige och Kulturrådet pekade i en rapport från 2017 på en rad möjliga utvecklingsområden och insatser på statlig nivå²⁷. På längre sikt är vår bedömning att en utveckling av de statliga insatserna för den samtida cirkusen kräver utökad finansiering, även om vi inom befintliga anslag kan möta upp vissa initiativ.

9.1 Förstärkning av den musikaliska scenkonsten

Anslag 2:2 ap. 1 Bidrag till den fria scenkonsten, arrangörer, fonogramverksamhet och vissa aktörer av kulturpolitiskt intresse har tillförts två miljoner kronor under perioden 2017–2020 för en förstärkning av den musikaliska scenkonsten som syftar till ett fortsatt brett utbud av hög kvalitet och god tillgänglighet till musikverksamheter i hela landet. Musikalisk scenkonst, såsom musikal och opera, är kostnadskrävande och förstärkningen bidrar till målet om utveckling och förnyelse inom fältet. Kulturrådet ser inte att dessa behov kommer att avta efter 2020. Vi vill därför understryka vikten av att förstärkningen om två miljoner kronor permanentas.

27. Kulturrådet (2017) Professionell, samtida cirkus – en kartläggning, Kulturrådets skriftserie 2017:4

9.2 Översyn av anslaget till vissa aktörer av kulturpolitiskt intresse

Regeringen pekar i Kulturrådets regleringsbrev särskilt ut åtta aktörer av kulturpolitiskt intresse under *anslag 2:2 Bidrag till vissa teater-, dans- och musikändamål ap.1*. Dessa är Dansnät Sverige, Eric Ericsons Kammarkör, Eric Sahlström-institutet, Ulriksdals slottsteater (Confidencen), Internationella Vadstena akademien, Kungl. Musikaliska Akademien, Orienteatern och Strindbergs Intima Teater. Bakgrunden till detta urval av aktörer vilar sannolikt i flera fall på en lång historia och har komplexa skäl. Kulturrådet måste dock konstatera att det är svårt att finna en tydlig struktur för det statliga åtagandet. Flera av aktörerna har varit utpekade under lång tid. Antalet har varierat något och den senast tillkomna aktören är Dansnät Sverige, som till skillnad från övriga enskilda verksamheter är ett turnénätverk för samtida dans med flera olika parter spridda i landet.

Kulturrådet menar att det skulle vara värdefullt att regeringen gör en översyn av stödet till "vissa aktörer av kulturpolitiskt intresse". En del av verksamheterna kan anses ha mer lokal och regional betydelse än nationell. Vi bedömer även att de utpekade aktörerna uppfyller de nationella kulturpolitiska målen i olika grad. En översyn av stödet har aktualiserats ytterligare genom införandet av kultursamverkansmodellen, där en grundtanke är att flytta ansvaret för beslut om statliga medel inom ett antal områden till den regionala nivån. Flertalet av de utpekade aktörerna har finansiering även från regional nivå och det vore här naturligt för den statliga nivån att föra en dialog med regionerna kring verksamheterna. I ett par fall har aktörer som tidigare pekades ut också överförts till kultursamverkansmodellen, utifrån en samsyn mellan statlig och regional nivå. Samtidigt är det sannolikt motiverat för den statliga nivån att fortsatt peka ut vissa aktörer, nätverk eller funktioner utifrån ett nationellt, strategiskt intresse, för att exempelvis stärka enskilda konstområden och värna värdefulla verksamheter.

Mot denna bakgrund ser Kulturrådet skäl att göra en översyn och en långsiktig analys av det statliga åtagandet, sett som en del av de samlade satsningarna inom teater, dans, musik och annan scenkonst.

10 Bild- och formområdet

Prioriterade behov:

Att utrymme om högst 1 000 tkr avsätts för myndighetens arbete med bedömning, uppföljning och främjande inom bild- och formområdet och att dessa medel flyttas från *anslag 4:4 bidrag till bild- och formområdet ap.1 Bidrag till organisationer inom bild- och formområdet och verksamhetsstöd till vissa utställare till anslag 1:1 ap. Statens kulturråd (ram)*.

Regeländringar:

Kulturrådet föreslår en översyn och förnyelse av bidragsförordningarna inom bild- och formområdet för att öka möjligheterna att följa och anpassa stödformerna utifrån bild- och formområdets utveckling.

Anslag 4:4 bidrag till bild- och formområdet ap.1 Bidrag till organisationer inom bild- och formområdet och verksamhetsstöd till vissa utställare fick förstärkning från och med år 2018 med 12 miljoner kronor, vilket innebär att anslaget nu uppgår till 40 miljoner kronor. Sammantaget kommer höjningen att kunna täcka en del av de befintliga behoven och möjliggöra för den nationella nivån att stötta och stimulera utvecklingen inom ett fält som länge har varit eftersatt.

Även om anslaget fått en länge efterfrågad förstärkning är området fortsatt underfinansierat och det är önskvärt att anslaget på sikt förstärks ytterligare, inte minst för att beakta de löpande kostnadsökningarna. Kulturrådet skulle då ges förutsättningar att öka de statliga verksamhetsbidragen som är av stor vikt för det fria kulturlivet, bland annat eftersom medlen inte är bundna vid särskilda insatser eller åtaganden i lika hög grad som vissa kommunala bidrag. Därigenom skulle vi också bidra till ökade utställnings- och medverkanssättningar till konstnärer. Likaså skulle vi ges ökade möjligheter att bevilja projektbidrag till nya och delvis oetablerade aktörer.

10.1 Utrymme för myndighetens arbete med bedömning, uppföljning och främjande

Myndigheten önskar att utrymme om högst en miljon kronor ges för myndighetens arbete med bedömning, uppföljning och främjande inom bild- och formområdet och att denna summa flyttas från *anslag 4:4 Bidrag till bild- och formområdet till anslag 1:1 ap.1 Statens kulturråd*. Detta önskemål beskrivs närmare i avsnitt 3.6 om Kulturrådets verksamhet.

10.2 Översyn av förordningar

I regeringens handlingsplan för bild- och formområdet från november år 2016 framgår att regeringen ska se över de bidragsförordningar som styr bidragen till bild- och formområdet. För Kulturrådets del gäller detta förordning (1998:1368) om statsbidrag till vissa utställare inom bild- och formområdet, förordning (1998:1370) om statligt utrustningsbidrag till kollektivverkstäder samt förordning (1982:502) om statsbidrag till konsthantverkskooperativ.

Kulturrådet välkomnar en sådan översyn, vilken vi tidigare har efterfrågat. Inom anslaget fördelar vi i dag bidrag till konsthantverkskooperativ, kollektivverkstäder, nationella främjandeorganisationer, utställningsarrangörer samt projektbidrag inom bild- och formkonst. Det sistnämnda är en bidragsform som tidigare har saknats på området och som Kulturrådet införde år 2014. Projektbidragen ger utrymme för nya och delvis oetablerade aktörer och internationella samarbeten. En ny, mer flexibel bidragsförordning skulle öka möjligheterna att följa och anpassa stödformerna utifrån bild- och formrådets utveckling.

11 Övriga frågor

11.1 Kultur och hälsa

Kulturrådet hade under 2018 ett särskilt uppdrag att utföra en nationell översyn av området kultur och hälsa genom att ge en bild av hur kunskapsutbyte och samverkan bedrivs och kan vidareutvecklas mellan lokala, regionala och nationella aktörer, inklusive goda exempel. I sin rapport till regeringen föreslog Kulturrådet även ett antal nationella åtgärder för att utveckla området. Där ingick bland annat att uppdrag ges till en eller flera nationella myndigheter/organisationer om att sprida kunskap om arbetsmetoder, -modeller och forskning samt att tillföra nationella stimulansmedel för utveckling av området.

Kulturrådet har i dag inget uppdrag inom området kultur och hälsa men har i tidigare budgetunderlag anfört att myndigheten, förutsatt att särskilda resurser tillförs, skulle kunna ges ett särskilt uppdrag att främja området kultur och hälsa. Vi menar att ett sådant uppdrag bör ske i samverkan med andra lämpliga myndigheter och att stimulansmedel för nationell utveckling av området bör finnas till förfogande. Uppdraget bör finansieras via socialpolitikens område.

11.2 Arbetsförmedlande verksamhet

Regeringen har aviserat att Arbetsförmedlingen under de kommande åren ska reformeras i grunden. När regeringen utreder frågan närmare vill Kulturrådet påminna om vikten av att regeringen beaktar effekterna av en omstrukturering för verksamma inom konst- och kulturområdet. Effekter av omstruktureringar inom Arbetsförmedlingen kan för övrigt även bli synliga på landets folkbibliotek genom en ökad efterfrågan på stöd och hjälp till arbetssökande.

Anställningsvillkoren inom kultur- och mediearbetsmarknaden har under många år präglats av eget företagande med osäkra och kortare eller längre uppdrag och anställningar. Det är en marknad där villkoren är otrugga. Kulturarbetare är i allt högre grad så kallade kombinatörer som rör sig i ett gränsland mellan att vara arbetstagare, uppdragstagare och egenföretagare. Detta är tendenser som ökar på arbetsmarknaden i stort och där kulturarbetare som grupp har gått före. Behovet av flexibilitet på arbetsmarknaden drivs av förändrade kundbeteenden, något som kultur- och mediebranschen var de första att få känna på. Numera går denna arbetsmarknad under namnet gig-ekonomi, där fasta anställningar ersätts av tillfälliga gig.²⁸ Villkoren, strukturerna och logikerna för de olika yrkesgrupperna inom kultur- och medieområdet skiljer sig också mycket åt. Detta sammantaget kräver en mycket specifik kunskap hos den arbetsförmedlande länken, vilken byggs upp över tid.

Ett led i denna kedja är de konstnärliga centrumbildningarna. I slutet av 1990-talet fördes det statliga stödet till dessa över från arbetsmarknadspolitiken till kulturpolitiken.²⁹ Centrumbildningarna är intresse- och förmedlingsorganisationer för de fria professionella utövarna inom respektive konstområde. De arbetar med arbetsförmedling direkt genom att förmedla uppdrag och indirekt genom bland annat kompetensutveckling med utgångspunkt i att öka möjligheten till anställning och uppdrag för konstnärer. År 2019 har medel fördelats till 13 centrumbildningar som sammanlagt samlar drygt 11 000 fria professionella kulturutövare i Sverige. Verksamheterna skiljer sig åt beroende

28. Arbetsförmedlingen (2019) *Arbetsmarknadsutsikterna hösten 2018 Kultur och media, Prognos för arbetsmarknaden*.

29. *Konstnär – oavsett villkor?*, SOU 2018: 23, sid. 324.

på konstområdets struktur och behov. Några har regionala kontor medan andra arbetar utifrån ett nationellt perspektiv. Inom vissa konstområden finns det andra intresseorganisationer med liknande inriktning, medan det i andra fall handlar om att centrumbildningen är den enda organisation som företräder områdets konstnärer. Gemensamt för verksamheterna är att de fungerar som en brygga mellan konstnärerna och eventuella uppdragsgivare eller arbetsgivare.

Kulturrådet bedömer effekterna av den uppdragsförmedlande verksamheten som positiv och ser att organisationerna spelar en viktig roll för frilansande konstnärliga yrkesutövares arbetsmöjligheter. Därmed har verksamheterna inte bara betydelse för kulturpolitiken, utan även för arbetsmarknadspolitiken. Mot den bakgrunden finns goda skäl att förstärka centrumbildningarnas verksamhet med resurser från arbetsmarknadspolitiken.

En ekonomisk förstärkning skulle bland annat möjliggöra för centrumbildningarna att i ökad utsträckning synliggöra medlemmarnas kompetens för skolan genom informationsinsatser och medverka vid konferenser och mässor. Flera av centrumbildningarna skulle med ökade resurser ytterligare kunna utveckla sin regionala förankring. Ökade resurser skulle även ge centrumbildningarna möjlighet att utveckla internationell närvaro, något som är centralt på en internationaliserad kulturarbetsmarknad.

12 Anslagssparande och anslagskredit

Prioriterade behov:

Anslagssparande om tre procent införs på samtliga anslag, undantaget *anslag 1:2 Bidrag till allmän kulturverksamhet, utveckling samt internationellt kulturutbyte och samarbete, ap. 2 Bidrag till alliansverksamheter.*

Anslagskredit motsvarande tre procent beviljas även för *anslag 3:1 Bidrag till litteratur och kulturtidskrifter.*

Kulturrådet har idag enbart anslagssparande på *anslag 1:1 ap.1 Statens kulturråd*. Möjlighet till anslagssparande på sakanslag skulle ge vinster för såväl det egna arbetet som för kulturlivet. De medel som inte kan fördelas i bidrag respektive år kan då förstärka bidragsgivningen nästkommande år och därmed bidra till att uppnå de kulturpolitiska målen. Särskilt angeläget är detta på *anslag 1:3 ap. 1 Skapande skola*, där relativt stora bidragssummor årligen betalas tillbaka sent under året. En längre beskrivning av detta finns i avsnittet Skapande skola (7.2).

Kulturrådet önskar ett anslagssparande om 3 procent på samtliga anslag, undantaget *anslag 1:2 Bidrag till allmän kulturverksamhet, utveckling samt internationellt kulturutbyte och samarbete, ap. 2 Bidrag till alliansverksamheter.*

I regleringsbrevet för 2019 har Kulturrådet inte tilldelats någon anslagskredit för *anslag 3:1 Bidrag till litteratur och kulturtidskrifter*. Till och med 2016 var anslagskrediten på anslaget motsvarande tre procent. Anslaget finansierar delar av myndighetens förvaltningskostnader. Övriga anslag som Kulturrådet disponerar har en anslagskredit motsvarande tre procent.

Anslagskrediten bör vara tre procent för alla de anslag och anslagsposter som Kulturrådet disponerar, inklusive *anslag 3:1*.

13 Låneram och krediter

Prioriterade behov:

Låneramen ökas till 10 000 tkr.

Kulturrådet är inne i en expansiv fas med flera nya uppdrag. Det innebär att vi utvecklar en ny webb som är vår verksamhets viktigaste kanal till att söka bidrag. Vi investerar även i nya digitala applikationer och arbetssätt, samtidigt som den fysiska arbetsmiljön förbättras med ombyggda kontorslokaler. De ombyggda lokalerna stödjer ett modernt arbetssätt och effektiva arbetsprocesser och ökar möjligheten till säkra möten med externa gäster.

För att upprätthålla hastigheten i den planerade utvecklingen och förbättringarna behöver låneramen om 8 miljoner kronor höjas fr.o.m. 2020 till 10 miljoner kronor, i likhet med vad som skedde under 2018.

Kulturrådet avser att finansiera framtida avskrivningar och räntekostnader med de kommande årens ramanslag.

14 Bemyndiganden

Kulturrådet föreslår att bemyndigandet för *anslag 1:6 Bidrag till regional kulturverksamhet* sänks från nuvarande 55 miljoner kronor till 30 miljoner kronor.

Kulturrådet vill understryka vikten av att bemyndiganden på övriga anslag behålls på samma nivå som 2019.

15 Regeländringar

15.1 Ändring av förordning (2012:515) med instruktion för Statens kulturråd

- Kulturrådets ansvar att främja svensk litteratur internationellt bör skrivas in i myndighetens instruktion. I instruktionen bör det ansvar beskrivas som framgår av förordning (2007:1435) om statsbidrag till internationellt utbyte och samarbete på litteraturområdet, att främja internationell spridning av svensk litteratur och svensk dramatik av hög kvalitet samt att främja internationella utbyten på dessa områden (se avsnitt 7.1).
- Kulturrådets ansvar att initiera, samordna och följa upp läsfrämjande insatser av nationellt strategiskt intresse, som sedan 2014 framgår av regleringsbrevet, bör skrivas in i myndighetens instruktion (se avsnitt 7.3).
- Uppdraget att bedriva ett nationellt kulturskolecentrum bör skrivas in i myndighetens instruktion. I dag framgår uppdraget endast av regleringsbrevet (se avsnitt 6.2).
- I Kulturrådets instruktion anges att redovisning av utfallet av svenska projekt med kulturanknytning som beviljats stöd från Europeiska struktur- och investeringsfonderna 2014–2020, inklusive projekt inom de territoriella samarbetsprogrammen, ska ske i samarbete med Riksantikvarieämbetet, Stiftelsen Svenska Filminstitutet och Riksarkivet. De två sistnämnda organisationerna saknar för närvarande motsvarande uppdrag.
- Kulturrådets rätt att tillsätta bedömningsgrupper bör tydliggöras genom att detta anges i instruktionen.

15.2 Andra förordningar

- Ändring av *förordning (2010:2012) om fördelning av vissa statsbidrag till regional kulturverksamhet*
Kulturrådet föreslår att förordningen bör ändras så att den inkluderar även "annan scenkonst", utöver teater, dans och musik som idag omfattas av förordningen (se avsnitt 5.3).
- Översyn av *förordning (2010:1058) om statsbidrag till litteratur, kulturtidskrifter och läsfrämjande insatser*.
En flexiblare förordning skulle öka möjligheterna att anpassa stödformerna utifrån områdets utveckling. (se avsnitt 8.2).
- Översyn av bidragsförordningar inom bild- och formområdet
Kulturrådet förespråkar en översyn av förordning (1998:1368) om statsbidrag till vissa utställare inom bild- och formområdet, förordning (1998:1370) om statligt utrustningsbidrag till kollektivverkstäder samt förordning (1982:502) om statsbidrag till konsthantverkskooperativ. En ny, mer flexibel bidragsförordning skulle öka möjligheterna att följa och anpassa stödformerna utifrån områdets utveckling (se avsnitt 9.2).

16 Tabeller

Finansiering

Anslag (tkr)	Utfall 2018	Prognos 2019	Beräknat 2020	Beräknat 2021	Beräknat 2022
Utgiftsområde 17 Kultur, medier, trossamfund och fritid					
17 01 001 Statens kulturråd	53 311	55 822	70 391	72 763	79 898
001 Statens kulturråd	53 311	55 822	70 391	72 763	79 898
17 01 002 Bidrag till allmän kulturverksamhet, utveckling samt internationellt kulturutbyte och samarbete	546 243	408 600	523 605	298 605	298 605
001 Bidrag till allmän kulturverksamhet, internationell verksamhet och minoriteters språk och kultur	111 576	101 340	116 545	116 545	116 545
002 Bidrag till alliansverksamheter	82 260	82 260	82 060	82 060	82 060
004 Bidrag till kulturverksamhet i vissa bostadsområden	31 604				
007 Bidrag till musik- och kulturskolan	96 653		100 000	100 000	100 000
009 Bidrag till biblioteksverksamhet i hela landet	224 150	225 000	225 000		
17 01 003 Skapande skola	184 350	187 065	177 065	177 065	177 065
001 Skapande skola	184 350	187 065	177 065	177 065	177 065
17 01 006 Bidrag till regional kulturverksamhet	1 426 770	1 441 130	1 509 409	1 535 697	1 563 551
001 Bidrag till regional kulturverksamhet	1 426 770	1 441 130	1 509 409	1 535 697	1 563 551
17 02 002 Bidrag till vissa teater-, dans-, och musikändamål	213 551	213 614	213 614	213 614	217 846
001 Bidrag till den fria scenkonsten, arrangörer, fonogramverksamhet och vissa aktörer av kulturpolitiskt intresse	213 551	213 614	213 614	213 614	217 846
17 03 001 Bidrag till litteratur och kulturtidskrifter	199 248	160 735	180 735	185 735	194 150
001 Bidrag till litteratur, kulturtidskrifter och läsfrämjande	199 248	160 735	180 735	185 735	194 150
17 04 004 Bidrag till bild- och formområdet	40 069	40 069	40 069	40 069	40 870
001 Bidrag till organisationer inom bild- och formområdet och verksamhetsstöd till vissa utställare	40 069	40 069	40 069	40 069	40 870
Summa anslag	2 663 542	2 507 035	2 714 888	2 523 548	2 571 985

Utgångspunkten för framtida finansiering är prognossiffror från myndighetsprognos i Hermes 2019-02-26.

Avgiftsintäkter som disponeras, enligt den indelning som regeringen beslutar (tkr)	Utfall 2018	Prognos 2019	Beräknat 2020	Beräknat 2021	Beräknat 2022
Avgiftsfinansierad verksamhet					
Övrigt					
Intäkter	1 049	1 200	1 000	1 000	1 000
Övriga intäkter som disponeras					
Bidrag från andra myndigheter	2 846	2 000	1 000	1 000	1 000
Bidrag från EU-institutioner	632	700	700	700	700
Bidrag från övriga	345	100	100	100	100

Not: Kulturrådet tar ut avgifter enligt paragraf 4 och 15 i avgiftsförordningen.

Räntekontokredit, tkr	Kredit 2018	Behov 2019	Behov 2020	Behov 2021	Behov 2022
	5 000	5 000	5 000	5 000	5 000

Budgetunderlag 2020–2022

Bemyndiganden

Tkr	Utfall 2018	Prognos 2019	Förslag 2020	Beräknat 2021	Beräknat 2022	Slutår
-----	----------------	-----------------	-----------------	------------------	------------------	--------

17 01 02 Bidrag till allmän kulturverksamhet, utveckling samt internationellt kulturutbyte och samarbete

Ingående åtaganden	9 955	10 535	25 000	25 000		
Nya åtaganden (+)	10 535	25 000	25 000			2020
Infriade åtaganden (-)	-9 955	-10 535	-25 000			
Utestående åtagande vid årets slut	10 535	25 000	25 000	25 000		
Tilldelad/ föreslagen bemyndiganderam	25 000	25 000	25 000	25 000	25 000	

17 01 06 Bidrag till regional kulturverksamhet

Ingående åtaganden	0	0	55 000	30 000		
Nya åtaganden (+)	0	55 000	15 000			2021
Infriade åtaganden (-)	0	0	-40 000	-30 000	-15 000	
Utestående åtagande vid årets slut	0	55 000	30 000			
Tilldelad/ föreslagen bemyndiganderam	55 000	55 000	30 000	30 000	30 000	

17 02 02 Bidrag till vissa teater-, dans- och musikändamål

Ingående åtaganden	110 438	116 924	167 000	167 000		
Nya åtaganden (+)	116 924	167 000	137 000			2021
Infriade åtaganden (-)	-110 438	-116 924	-137 000	-30 000		
Utestående åtagande vid årets slut	116 924	167 000	167 000			
Tilldelad/ föreslagen bemyndiganderam	167 000	167 000	167 000	167 000	167 000	

17 03 01 Bidrag till litteratur och kulturtidskrifter

Ingående åtaganden	27 440	4 148	40 000	40 000		
Nya åtaganden (+)	4 148	40 000	35 000			2021
Infriade åtaganden (-)	-27 440	-4 148	-35 000	-5 000		
Utestående åtagande vid årets slut	4 148	40 000	40 000			
Tilldelad/ föreslagen bemyndiganderam	40 000	40 000	40 000	40 000	40 000	

17 04 004 Bidrag till bild och formområdet

Ingående åtaganden	11 375	11 945	14 000	14 000		
Nya åtaganden (+)	11 945	14 000	14 000			2020
Infriade åtaganden (-)	-11 375	-11 945	-14 000	-14 000		
Utestående åtagande vid årets slut	11 945	14 000	14 000			
Tilldelad/föreslagen bemyndiganderam	14 000	14 000	14 000	14 000	14 000	

Verksamhetsinvesteringar

Tkr	Utfall 2018	Prognos 2019	Förslag 2020	Beräknat 2021	Beräknat 2022
Immateriella investeringar					
Datasystem, rättigheter med mera	3 895	900	700	600	1 000
Materiella investeringar					
Maskiner, inventarier och installationer	2 029	400	200	200	400
Övriga verksamhetsinvesteringar	3 284	0	0		
Summa verksamhetsinvesteringar	9 208	1 300	900	800	1 400

Finansiering					
Lån i Riksgäldskontoret (2 kap. 1 § kapitalförsörjningsförordningen)	9 208	5 400	900	800	1 400
Bidrag (2 kap. 3 § kapitalförsörjningsförordningen)	0	0	0	0	0
Finansiell leasing (2 kap. 5 § kapitalförsörjningsförordningen)	0	0	0	0	0
Anslag (efter medgivande av regeringen)	0	0	0	0	0
Summa finansiering	9 208	5 400	900	800	1 400

Låneram och räntor för verksamhetsinvesteringar

Lån och räntor (tkr)	Utfall 2018	Prognos 2019	Förslag 2020	Beräknat 2021	Beräknat 2022
IB lån i Riksgäldskontoret	1 398	8 488	8 009	5 681	3 480
Nyupplåning (+)	7 916	2 020	900	800	1 400
Amortering (-)	-826	-2 499	-3 228	-3 001	-2 413
UB lån i Riksgäldskontoret	8 488	8 009	5 681	3 480	2 467
Beslutad/ föreslagen låneram	10 000	10 000	10 000	10 000	10 000
Ränteutgift	-9	100	90	70	50
Finansiering av räntor och avskrivningar					
UO 17 01 01 001 Statens kulturråd	-817	-2 599	-3 318	-3 071	-2 463

Differensen mellan nyupplåning enligt verksamhetsinvesteringar och lån i Riksgäldskontoret beror på att lån mot Riksgäldskontoret regleras mot utgående balans per november, så de avskrivningar och investeringar som görs i december är inte medräknad i UB lån i Riksgälden.

